

V I E N Y B Ė

1886 ★ OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD ★ 1984

98 M. 7 N.

192 Highland Blvd.
Brooklyn, N. Y. 11207

1984 M. GEGUŽES [MAY] 31 D.

Telephone
[212] 277-7257

50 CENTŲ

Septintosios Laisvojo pasaulio lietuvių tautinių šokių šventės komisija. Sėdi iš k.: D. Blynaitė, A. Kaminskaitė, V. Jokūbaitis, pirm., H. Jakubs, ir A. Jonaitis. Stovi: V. Čečys, H. Johansonas, V. Čyvas, V. Puškorius, V. Nykštėnas, L. Jokūbaitis ir J. Dunduras. Nuotraukoje trūksta F. Baldausko, R. Apanavičiaus, J. Kazėno, dr. E. Šilgalio ir V. Urbaičio.

Jono Velykio nuotrauka

7-osios Šokių Šventės Komiteto ir Globos Komisijos pranešimas

Septintosios laisvojo pasaulio lietuvių tautinių šokių šventės komitetas ir globos komisija ruošia 1984 m. birželio 29 d., penktadienį, 8 v. v., Clevelando Lietuvių Namuose dailininkės Aldonos Totoraitienės, iš Toronto, paveikslų parodos atidarymą.

Šeštadienį, birželio 30 d., 7:30 v. v. oficialus šventės atidarymas prie Laisvės paminklo, Dievo Motinos Šventovėje, 18022 Neff Rd.

Šeštadienį, birželio 30 d., 8 v. v. Clevelando Public Auditorium, 1220 E. 6th St. (miesto centre) susipažinimo vakaras — šokiai. Įėjimas \$4 — asmeniui.

Liepos 1 d., sekmadienį, pamaldos: abiejose lietuvių parapijų šventovėse ir 10:30 val. ryto Holiday Inn, 6001 Rockside Rd., Independence, Ohio. Iškilmingos lietuvių evangelikų pamaldos, 10:30 val. ryto Coliseum patalpose, Richfield, Ohio.

Liepos 1, sekmadienį, 2 v. popiet, Coliseum, Šokių šventė.

Šventės pokylis: sekmadienį, 7 v. v. Stouffers Inn, 24 Public Square. Įžanga \$27 asmeniui.

Jaunimo balius su šokiais ir karšta vakariene: sekmadienį, 8 v. v. Holiday Inn, 6001 Rockside Rd., 13 dol. asmeniui.

Bilietų užsakymai, kartu su pinigais, siunčiami adresu: Ona Jokūbaitienė, 3000 Hadden Rd., Euclid, Ohio 44117 arba Romas Zorska, 4113 Silsby Rd., University Hts., Ohio 44118.

Nakvynėms rezervuoti prašom tiesiogiai, pagal pridėtą viešbučių sąrašą, pasakant, kad "for Lithuanian folk dance festival", bus gaunami kambariai papiginta kaina.

Informacijų teirautis pas Vytautą Jokūbaitį, 3000 Hadden Rd., Euclid, Ohio 4417. Telef. 216—481-7161. Globos komisija veikia Clevelando Lietuvių Namuose, 877 E. 185, Tel. 216—531-8318.

Reikalingi adresai ir telefonai:

Holiday Inn Coliseum, 4742 Bracksville Rd., Richfield,	(216) 659—6151
Holiday Inn, 6001 Rockside Rd., Independence, Ohio	(216) 524—8050
Harley Hotel, 5300 Rockside Rd., " " "	(216) 524—0700
Hilton Hotel, 6200 Quarry Ln., " " "	(216) 447—1300
Red Roof Motel, 6020 Quarry Ln., " " "	(216) 447—0030
Bugetal Motel, 6161 Quarry Ln., " " "	(216) 447—1133
Stouffers Inn, 24 Public Square, Cleveland, Ohio	(216) 696—5600
Hollenden House Hotel, 610 Superior Ave., Clev., OH	(216) 621—0700
Public Auditorium, 1220 E 6 St., Cleveland, Ohio	(216) 348—2200
Howard Johnson's Motor Lodge,	

5700 So. Marginal Rd., Cleveland, Ohio (216) 432—2220

Sv. Jurgio Šventovė, 6527 Superior Ave., Clev., OH (216) 431—5794

Dievo Motinos Šventovė, 18022 Neff Rd., Clev., Ohio (216) 531—4263

Clevelando Lietuvių Namai, 877 E. 185 St., Clev., OH (216) 531—8318

"Dirva" red. 6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio (216) 431—6344

MOTERŲ VIENYBEI 50 METŲ

Gegužės 19 d. Brooklyno Kultūros židinyje Didžiojo New Yorko lietuviai paminėjo 50 metų amžiaus sulaukusią moterų organizaciją, kurios veikla ženkliai daugelyje sričių. Šiuo metu, kai senosios organizacijos retėja ne tik savo narių skaičiumi, bet ir pačios išsibraukia iš gyvųjų tarpo, ši — Moterų Vienybė — dar labai gyva ir veikli, ką pilnai įrodė jos auksinio amžiaus sukaktis.

Gausinga publika, atstovaujanti tiek vyresniosios, tiek jaunesniosios kartos lietuviams, ne tik pasidžiaugė kartu su pačiomis Vienybės narėmis jų organizacijos nuveiktais darbais, bet ir širdingai jas pasveikino bei palinkėjo nenuilstamai veikti toliau.

Banketą 7 val. vakare atidarė jau 18 metų organizacijai vadovaujanti jos pirmininkė Elena Andriušienė. Pradžioje kun. Antanui Račkauskui pasakius invocaciją, pirmasis sveikino Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis, toliau LB

New Yorko apygardos valdybos pirm. Aleksandras Vakselis. NY Birutiečių vardu sveikino Malvina Klivečkienė, PMT New Yorko klubo Marija Žukauskienė. Buvo sveikinimų ir raštu.

Buvusi Moterų Vienybės pirmininkė Paulina Šimėnienė, organizacijai vadovavusi 1953-1959 metais, apibūdino praeities veiklą. Jos kalbos tekstas šis pateikiamas ištiesai:

Moterų Vienybė įsikūrė 1934 m. Jos tikslai: lietuviškosios spaudos, lituanistinių mokyklų, draugijų palaikymas, draugiškumas, labdara, visais būdais tautinės kultūros palaikymas ir kėlimas.

Moterų Vienybės per 50 metų atliktųjų visų darbų suminėti neįmanoma, tad paminėsiu tik keletą būdingesniųjų.

Moterų Vienybė ruošė bazarus, banketus ir kitokius parengimus spaudos, labdaros ir kitų organizacijų naudai, ruošdama pramogas puošnesnėse salėse bei viešbučiuose. Nukelta į 8 psl.

Moterų Vienybės sukakties minėjime dabartinė pirmininkė Elena Andriušienė, viduryje, su buv. pirmininkėmis ir pirmąją narėmis: iš k. į d. pramogijoje dalyvavusios — buv. pirm. Helen Kulber, narė Amelija Simušienė, narė Sally Balkūnienė ir buv. pirm. Paulina Šimėnienė.

VIENYBĖ

Oldest Lithuanian newspaper in the world.
Established in 1886 by J. J. Paukstys.
Publication number (USPS-659180).

Vienybė is published twice a month at 192 Highland Boulevard Brooklyn, N. Y. 11207. Second Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Postmaster: Send address changes to Vienybė, 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207.

Subscription per year \$10.00. By First-Class mail \$25.00.

Staff: Editor: Jonas Valaitis; Business Manager and Photo editor: Joseph N. Tysliava; Layout: Edmund Vaičiulis; Composition: Anne Waivada.

Contributing editors and writers: Dr. Algirdas Budreckis, Demie Jonaitis, Charles P. Kal, Jonas Kiznis, Juozas Kreivėnas, Salomeja Narkeliūnaite, Edvardas Šulaitis, Vytautas Zalatorius.

Prezidentas Smetona Pittsburghhe

POVILAS P. DARGIS

Jau prabėgo daug, daug metų, — kai 1941-aisiais m. balandžio 27-ąją mus Pittsburghhe aplankė Lietuvos Respublikos prezidentas Antanas Smetona.

Pittsburghhe per daugelį metų veikė "Draugijų Sąryšis" — "Lietuvių Organizacijų Sąjunga Vakariniėje Pensylvanijoje". Šioje organizacijoje dalyvavo visų patriotinių lietuvių organizacijų atstovai. Man teko garbė būti jos pirmininku. Organizacijų junginio tikslas buvo rūpintis lietuvių tautiniais ir kultūriniais reikalais. Šis Organizacijų Centras ir pakvietė prezidentą Antaną Smetoną atvykti į Pittsburghą.

Verkė mūsų atstovai, kai Sovietų Rusija okupavo mūsų tėvų kraštą — Lietuvą. Jie su džiaugsmo ašaromis sutiko išsigelbėjusį nuo bolševikų Lietuvos Respublikos prezidentą, kai jis, kaip pabėgėlis, atvyko į Pittsburghą, į šį Laisvės Kraštą — Ameriką.

Pittsburghiečiai buvo vieni pirmųjų, kurie jį pakvietė atvykti į Pittsburghą, norėdami jį pagerbti ir iš jo lūpų išgirsti tuos didžius vargus ir priespaudą, kurią mūsų broliai ir sesės kenčia Lietuvoje.

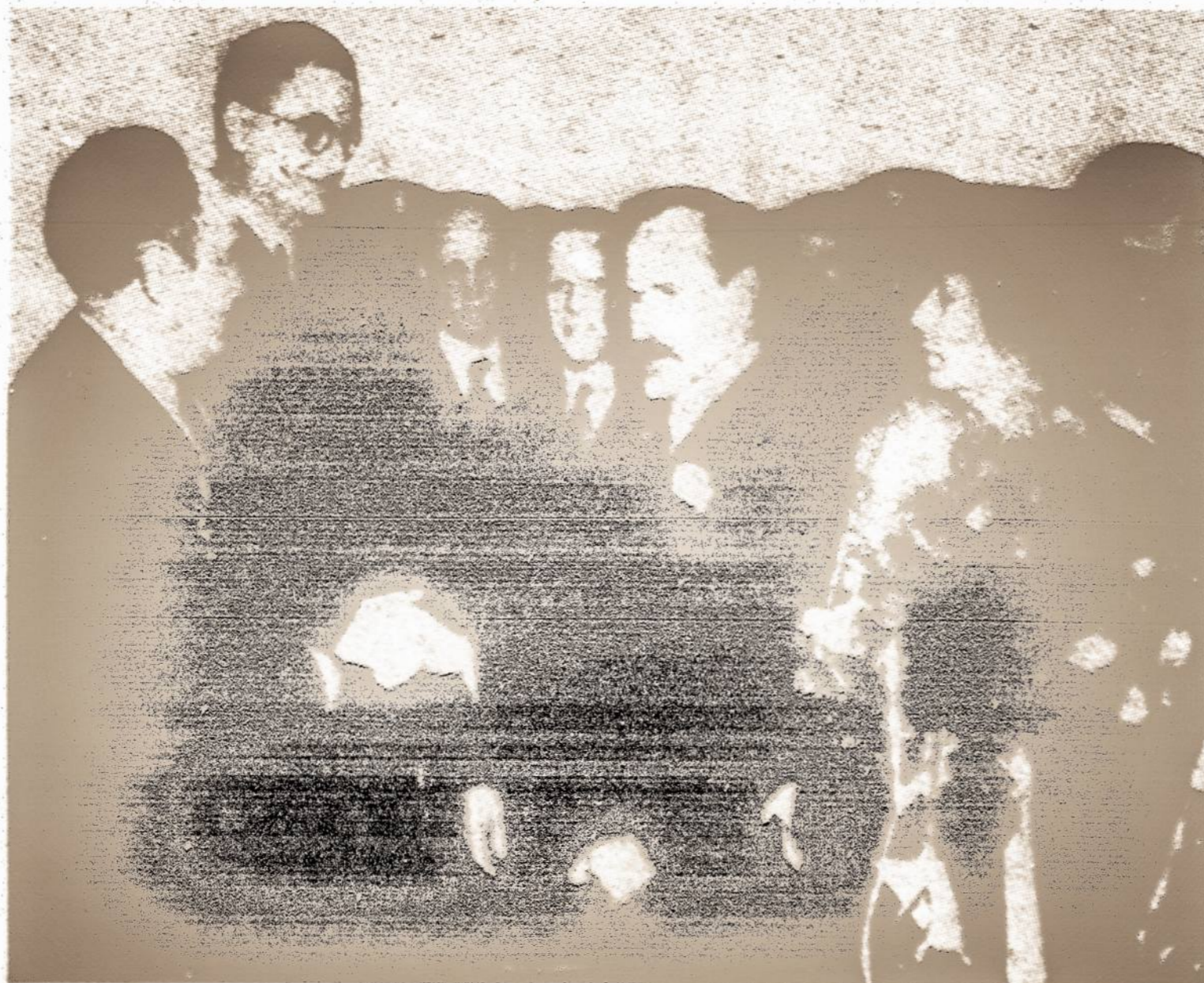
Prisimenu, kaip šiandien, balandžio 27-tą dieną, pietų metu, kaip šimtai lietuvių rinkosi į Pennsylvania geležinkelio stotį sutikti Lietuvos Respublikos Prezidento. Su jais stotyje laukė ir Amerikos Legiono Dūdų orkestras. Visa stotis buvo papuošta Amerikos ir Lietuvos vėliavomis.

Kai prezidentas įžengė į geležinkelio stotį, Amerikos Legiono muzikantai — kurių buvo virš 50 — užtraukė JAV ir Lietuvos Himnus. Jauna lietuvaitė Rūta Grebliūnaitė, pasipuošusi lietuvišku tautiniu kostiumu, poniai Smetonienei įteikė gėlių puokštę. Po to šimtai lietuvių žygiavo net iki pat viešbučio — Hotel Schenley, kuriame buvo numatyta vieta Lietuvos Prezidentui apsistoti.

Rytojaus dieną, tai yra, balandžio 28-tą, Lietuvos prezidentui pagerbti įvyko iškilmingas banketas, kuriame dalyvavo virš 400 asmenų. Sveikini- mo kalbas pasakė JAV kongreso, Pennsylvania valstijos ir Pittsburgho miesto atstovai.

Gi prezidentas Smetona savo kalboje apibūdino Sovietų Rusijos agresiją — žiaurią okupaciją, tačiau pabrėžė nenustojąs vilties, kad ir Lietuva vėl kelsis iš priespaudos ir griuvėsių — ir vėl bus Laisva ir Nepriklausoma.

Man teko plačiai apibūdinti prezidento Smetonos asmenybę ir jo nuopelnus Lietuvai, mat, jį asmeniniai pažinojau, kai buvau studentu, o Jo Ekselencija Lietuvos Universitete Kaune tada profesoriavo.

Si nuotrauka buvo įdėta Post Gazette 1941 m. bal. 28 d., pabrėžiant, kad šimtai lietuvių buvo susirinkę Pennsylvania stotyje pasitikti Lietuvos prez. Antano Smetonos, besilankančio Pittsburgh, Pa. Dešinėje prezidentui svečius pristato Povilas P. Dargis, ilgametis SLA prezidentas.

PRISIMENANT PREZ. H. TRUMAN 100 M. SUKAKTI IR PAGALBĄ LIETUVIAMS

Buvusio JAV prezidento Harry S. Truman 100 metų gimimo sukaktį prisimenant . . . Šioje nuotraukoje vaizduojamas 1948 m. rugsėjo 6 d. įvykęs Amerikos Lietuvių Tarybos delegacijos susitikimas, kuriame prez. Trumanas nusifotografavo, priėmęs iš jos memorandumą Lietuvos klausimu. Iš k. į d.: ALTO vykdomojo komiteto pirm. L. Šimutis, izd. M. Vaidyla, LRKSA atstovas adv. Jonas Grigalius, SLA atstovas Povilas P. Dargis ir ALTO sekretorius dr. Pijus Grigaitis. Dabar SLA prezidentas Povilas P. Dargis rašo:

1984 metais gegužės 8 d. suėjo šimtas metų, kai gimė buvęs JAV prezidentas Harry Truman. Žymėtina, kad jis daug patarnavo lietuvių reikalams. Prisimenu dvi ALTO delegacijas: vieną 1948, antrą 1952-aisiais metais audiencijas Baltuosiuose Rūmuose, kuriose ir man teko dalyvauti. Štai prezidento Trumano pareiškimai: "Tuojau įsakysiu JAV Karo Vadovybei [Eisenhoweriui] neišduoti Sovietų Rusijai lietuvių, kurie yra Displaced Persons "kampėse". Antras svarbus jo pareiškimas, kad jis kaip JAV Prezidentas pritaris ir remis JAV Kongrese pravesti palankų įstatymą, suteikiant Pabaltijo Valstybių žmonėms — "displaced persons" apsigyventi Amerikoje įstatymą. Ir toks įstatymas buvo, pravestas ir į JAV atvyko virš 30 tūkstančių lietuvių.

HOTEL SCHENLEY
PITTSBURGH, PA.

*Gerbi. Povilas Dargis, i n i l t i n i s
povilas dargis, lietuvių garbiamas
klotis. by didama garbiamas afsi-
minimas
A. Smetona
24. 11. 41.*

Apie prezidentą Smetoną pirmuose puslapiuose rašė amerikiečių didžioji spauda, įdedama jo ne tik paveikslą, bet plačiai aprašydama Lietuvos padėtį ir mūsų visų pasiryžimą kovoti ir dirbti už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Pittsburghhe tada prezidentas ir Smetonienė lankėsi Pittsburgho universitete Lietuvių Kambaryje, turėjo progos pasisvečiuoti Švento Pranciškaus Lietuvių Seselių vienuolyne ir kitose lietuvių vietovėse.

Reikia pažymėti, jog prezidentas Smetona nepamiršo pittsburghiečių. 1942-aisiais metais jis ir vėl, jau su advokatu Antanu Oliu ir JAV ministru Norem atvyko į Pittsburghą, kur jiems buvo surengtos viešos prkalbos. Publikos susirinko tiek daug, kad pritrūko vietų vėliau atsilankiusiems . . .

Atvykę svečiai ragino dalyvius jungtis į organizuojamas centrinės lietuvių organizacijas Lietuvai gelbėti ir jas visokeriopa remti.

Mes pittsburghiečiai niekad, o niekad neužmiršime prezidento Antano Smetonos atsilankymo Pittsburghhe.

Mes visi džiaugėmės jo atvykimu ir visi verkėme, kai jis, netikėtai, gaisre Clevelande, prarado savo gyvybę . . .

Prisimename Juozą Ambraziejų, mirusį prieš 25 metus (1877-1959)

"Miela tam gimtoji šalis, kuris visa asmenybe yra atsidaęs jos tarnybai." 1959 m. birželio 25 d. New Yorke pasklido liūdna žinia: mirė Juozas Ambraziejus, Tėvynės mylėtojas ir lietuviškosios akcijos veikėjas. Jisai mums yra ypatingai prisimintinas dėl savo uolaus lietuviškumo. Mes, kurie "Dėdė", pažinojome, esame dėkingi, kad per jį tapome veiklesni patriotai lietuviai. Žmogus, kuriam tėvynės gerovė viršijo visa kita, yra neabejotinai vertas mūsų didžios pagarbos. Toks buvo Juozas Ambraziejus. Jo širdyje degė neužgestama Lietuvos meilė. Įvertindama Juozo pastangas, Nepriklausomos Lietuvos vadovybė jį 1935 m. apdovanojo III laipsnio Gedimino Ordinū.

"Dėdė" Ambraziejus su Vienybe rankoje, savo jaunystėje.

į Edinburgh, Skotijoje, užsidirbti pinigų kelionei į Ameriką.

1908 m. Juozas imigravo į JAV ir išsikūrė Brooklyn, N. Y. Čia jau gyveno apie 10,000 lietuvių. 1915 m. Ambraziejus dirbo Vienybėje, vėliau įsisteigė savo nekilnojamojo turto, apdraudos ir turizmo istaigą 168 Grand Street, Williamsburgh dalyje.

Publika įvairiais reikalais lankėsi jo agentūroje su "Dėdė" pasitarti. Kodėl jį vadino "Dėdė"? Tikrumoj nežinau. Gal kad buvo atviras žmogus, mylintis artimą ir nuoširdžiai patardavo ir padėdavo, atrodė "globėjas".

Savo istaigoje, Juozas susipažino su būsima žmona Emilija Jankevičiūte. Jiedu susituokė Paterson, New Jersey Šv. Kazimiero Lietuvių bažnyčioje ir visą amžių gražiai gyveno.

Nukelta į 11 psl.

Šio rašinio autorius Petras J. Vance su žmona Albina Ambraziejute ir sūnumi.

Vienybė, 1984 m. gegužės 31 d.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS PLANAI ATEITIES VEIKLAI

Washington, D. C., Amerikos Lietuvių Tarybos valdyba dažnai posėdžiauja savo būstinėje Chicagoje. Posėdžiams pirmininkauja dr. Kazys Šidlauskas. Dažnai pasidžiaugia svarbiomis JAV Senate ir Atstovų Rūmuose priimamomis rezoliucijoms, pasisakančioms už Pabaltijo valstybių laisvę ir už to reikalo kėlimą Jungtinių Tautų institucijoje.

Dr. J. Valaitis informuoja apie Jungtinio Pabaltiečių Amerikiečių Komiteto posėdžius Washingtone. Pabaltiečių komiteto posėdyje pasidžiaugia Pabaltiečių skyriaus stiprintu Radio Liberty, kas duos daugiau savarankumo pabaltiečių programoms; pasidžiaugia JAV paskelbtąja Pabaltijo Laisvės Diena, Ad Hoc komiteto veikla, padidintu biudžetu pabaltiečių radijo laidoms. Dr. J. Valaitis rūpinasi ir apie ALTo Politinės komisijos veiklą.

Amerikos Lietuvių Taryba politinei veiklai puoselėti yra sudariusi Politinę komisiją, kurios pirmininku yra dr. Jonas Valaitis, sekcijų vadovai Jonas Talandis — republikonų, Stanley Balzekas, Jr. — demokratų; jis taip pat yra antrasis komisijos pirmininkas; sekretorius — adv. Aleksandras Domanskis, nariai: Petras Bučas ir dr. Leonardas Šimutis.

Komisija seka JAV administracijos ir kongreso politiką, stebėdama Lietuvos laisvinimo reikalų svarstymą. Ji ruošia memorandumus, protestus ir kitus raštus. Numatoma, per politines partijas sėkmingiau kelti Lietuvos reikalus jų centruose, kurių dėka bus galima sėkmingiau kontaktuoti jų partijų pareigūnus. Bus stengiamasi paremti lietuvius, siekiančius politinių postų ir bus skatinami jaunesnės kartos lietuviai išjungti į JAV politinę veiklą. Numatyta paruošti JAV administracijai memorandumą, liečiantį Pabaltijo valstybių nepriklausomybės atstatymą.

RUOŠIASI AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESUI

Amerikos Lietuvių Tarybos centrinis komitetas ruošti Amerikos Lietuvių kongresui, posėdžiauja, planuodamas kongreso eigą. Komitetui vadovauja pirmininkė Daina Danilevičiūtė-Dumbrienė, vicepirmininkas dr. Vladas Šimaitis, sekretorius inž. Grožvydas Lazauskas, Kongresas vyks Quality Inn Midway, (buv. Cezars Inn), 5001 West 79th Street, Chicago, Ill. (Burbank priemiesty). 1984 m. spalio 26 d. Penktadienį bus NATO metinis suvažiavimas, o spalio 27 ir 28 d. kongresas. Tikslas — pademonstruoti lietuvių vieningumą kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo ir aptarti tuo reikalu suplanuotą akciją, reikalaujančią visuomenės išjungimo ir paramos. Kongresas vyks šūkiu: **Vieninga kova už Lietuvos laisvę.**

Kongrese dalyvaus Amerikos Lietuvių Tarybos nariai, centrinių ir bendrinių organizacijų atstovai, draugijų, klubų, kuopų, skyrių atstovai, laikraščių ir radijo valandėlių atstovai, o svečiais kviečiama visa patriotinė lietuvių visuomenė.

Kalbėtojas numatyti VLIKo pir-

mininkas dr. K. Bobelis, Lietuvos diplomatinės šefas dr. St. Bačkis, Lietuvos atstovas prie Vatikano Stasys Lozoraitis.

SIEKIA ATŠAUKTI JALTOS SUSITARIMĄ

JAV kongreso nariams, išijungiantiems į Ad Hoc komitetą ginti Pabaltijo valstybių laisvę, Amerikos Lietuvių Taryba pasiūnčia padėkas. Atsiliepdamas į tokį padėkos laišką, kongresmenas Tom Corcoran (dem., IL) dr. K. Šidlauskui pranešė, jos jis siekia kongrese praveisti rezoliuciją, kad Jaltos sutartis būtų nutraukta, nes ji be pačių gyventojų sutikimo daugelį sričių paliko sovietinėje kontrolėje. Tos sutarties poveikyje ir Lietuva, Latvija bei Estija paliktos Sovietų zonoje. Atšaukiant tą sutartį, būtų parodyta, kad Amerika solidarizuoja su pavergtųjų rytinės Europos tautų laisvės siekimais.

STUDENTŲ ATSTOVŲ ALTE

Lietuvių Studentų Sąjunga savo nariais į Amerikos Lietuvių Tarybą paskyrė Svajonę Kerelytę, Ramūnę Tričytę ir Joną Bobelį.

SCHIFNER—ŽMOGAUS TEISIŲ GYNĖJAS

Prezidentas Reagan paskelbė, kad Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių komisijos sesijoje Genevoje amerikiečiams atstovauja Dick Schifner. Jis į JAV-bes yra atvykęs kaip nuo nacių pabėgėlis. Jo tėvą ir motiną naciai yra nužudę. Skausmingi šeimos pergyvenimai jį padarė itin jautrų žmogaus teisėms, kas duoda vilčių, kad jis vasario 6 d. prasidėjusioje Žmogaus Teisių komisijos sesijoje pasiliks jautrus ir pavergtųjų Pabaltijo valstybių gyventojų teisėms ginti. Prezidentas Reagan pareiškime pabrėžė, kad šiandien svarbiausia kova yra ne dėl žibalo, grūdų ar teritorijų, o siekti laisvės.

NAUJI PABALTIEČIŲ SIEKIMAI

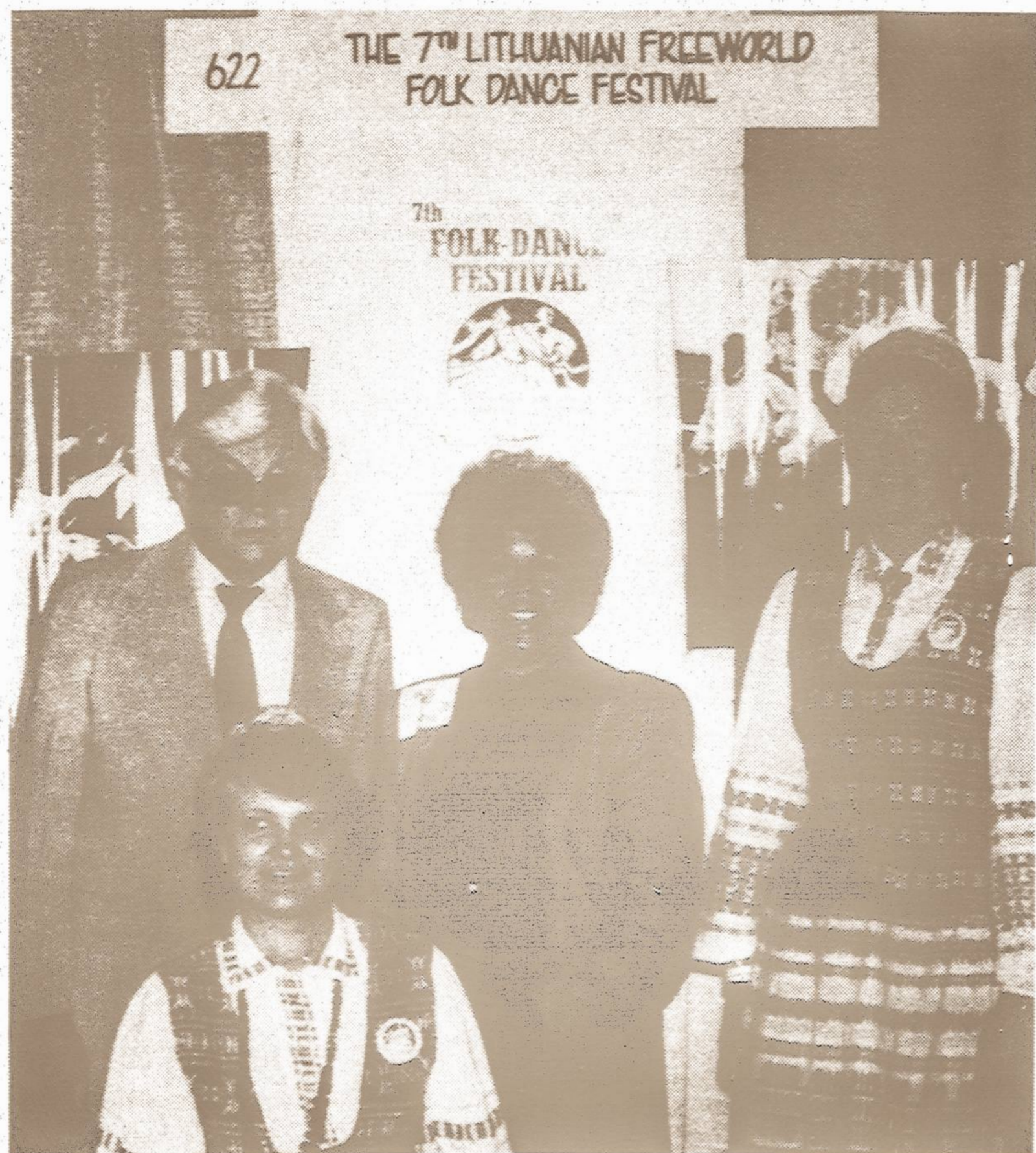
Jungtinis Pabaltiečių Komitetas Washingtone atliko du svarbius uždavinius: 1. JAV centro istaigas plačiai informavo apie padėtį Pabaltijo valstybėse ir apie jų teisę į laisvę. 2. Siekė atitinkamą kongreso rezoliucijų, prezidento deklaracijų, svarbių centro pareigūnų pareiškimų. Šiedu užmojai yra reikiamai atsiekti. Dabar nusistatyta plėsti akciją trečia kryptimi: kelti Lietuvos, Latvijos, Estijos laisvės reikalą tarptautinėse institucijose. Pasistengta, kad tas klausimas būtų iškeltas Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių komisijos posėdy Genevoje. Norima, kad JAV vyriausybė pasistengtų Pabaltijo valstybes įtraukti į Jungtinėse Tautose esantį sąrašą kraštų, kurie neturi savi valdos.

Bus siekiama, kad JAV vyriausybė iškeltų Pabaltijo valstybių laisvės klausimą Jungtinių Tautų Dekolonizacijos komitete. Norima, kad Pabaltiečių organizacija Jungtinėse Tautose gautų nevyriausybinių organizacijos statusą ir turėtų galimybės stebėti svarstymus, liečiančius Pabaltijį bei kelti su Pabaltijo žmonių laisve susijusius klausimus.

LIETUVIAI AMERIKOJE IR PASAULYJE

Septintosios Tautinių Šokių šventės suvenyrai — marškinėliai, kepurės, ženkleliai. Juos pardavinėja V. Butkuvienė ir R. Degutienė su vaikučiais.

Cleveland, Ohio, Expo '84 dalyvavo ir 7-osios Lietuvių Tautinių šokių šventės informacinis kioskas. Nuotraukoje: Sėdi — R. Degutienė, stovi — pirm. dr. A. Butkus, Expo '84 vadovė R. Blumberg ir V. Žiedonienė.

VII-osios Laisvojo Pasaulio Lietuvių Tautinių šokių šventės Rengimo komitetas, posėdžiavęs Clevelande.

Viduryje sėdi pirmininkas dr. A. Butkus.

Visos nuotraukos Vlado Bacevičiaus

Šv. Kazimiero minėjimas Toronte

Švento Kazimiero metus šiemet rugsėjo 1 ir 2 dienomis užbaigs didžiulis minėjimas Torontė, Kanadoje. Nors ir daugelyje lietuviškų vietovių buvo suruošti minėjimai, bet jie tebuvo tik lokalinio pobūdžio. Tačiau šitas minėjimas, kanadiečių organizuojamas Šv. Kazimiero Jubiliejinio Komiteto pavidimu, savo apimtimi pralenks visus kitus, išskyrus tik Romą. Tai bus išėivijos kongresas.

Jo rengimu rūpinasi atskiras komitetas, vadovaujamas dr. Juozo Sungailos. Spaudos konferencijoje dr. Sungaila papasakojo apie visus komiteto planus ir darbus.

Torontiškis kongresas yra visos kazimierinių metų programos dalis, apimanti visą emigraciją, iš kurios daugiausia dalyvaus Kanados ir JAV lietuviai.

Bus trys pagrindinės kongreso dalys, išdėstytos per dvi dienas. Pradžią šeštadienį, rugsėjo 1 d. Toronto "Royal York" viešbutyje.

Paskaitą apie Kazimiero šventumą ir lietuviškumą pagal naujausius tyrinėjimus skaitys gregorinio universiteto prof. P. Rabikauskas, SJ, iš Romos.

Apie katalikybės ir ateizmo santykius kalbės filosofas dr. J. Girnius iš Bostono. Jaunimui bus svarstybos, kuriose bus gvildinama tema "Dabarties jaunimas ir religija — kas ją stiprina ir kas silpnina". Joms vadovaus aktyvi jaunimo kongresų dalyvė bei rengėja Gabija Juozapavičiūtė-Petrauskienė.

Ruošiamos pamaldos, kuriose dalyvautų visi kongreso dalyviai. Tikimasi, kad jose dalyvaus ir Toronto kardinolas G. E. Carter, sutikęs būti kongreso globėju.

Pamaldoms vieta dar nenustatyta. Manoma, kad jos bus greičiausia Anapilio kapinių aikštėje.

Tačiau stambiausiu šio kongreso renginiu bus specialiai šiam minėjimui sukurta opera "Dux Magnus". Žodžius parašė poetas Kazimieras Bradūnas, o muziką — Darius Lapinskas.

Muzikai jau dirba su solistais. Jie

repetuoja Toronte ir Chicagoje. Torontų Ryerson Institute teatre bus du operos spektakliai, šeštadienį 8 val. vakare ir sekmadienį 3 val. popiet.

Kongreso uždarymas bus po antrojo operos spektaklio. Vėl bus nusikelta į "Royal York" viešbutį, kur 7 val. įvyks pokylis. Tada ir bus paskelbtas kongreso užbaigimo manifestacinis žodis.

Tikimasi, kad kongrese dalyvaus atstovų ir iš kitų šalių, nors dėl didelių išlaidų nelaukiama jų būriais taip, kaip jie keliavo į Romą.

Apie šv. Kazimierą knygelę portugalų kalba parašė kun. Pranas Gavėnas, išspausdino saleziečių spaustuvė Sao Paulo, Brazilijoje. 86 psl., iliustruota. Viršelyje skulptoriaus Juozo Zikaro sukurtas šv. Kazimiero reljefas.

IŠ VISUR APIE VISKĄ

Muz. Alvydas Vasaitis gavo kvietimą diriguoti pasaulinio garso simfoniniam orkestrui "Philharmonia Hungarica". Ta proga liepos 27 išskrenda į Europą ilgesniam laikui ir ruošiasi dviejų pianistų koncertui, planuojamam šį rudenį.

Jį atliko su muz. Jonu Govėdu. Gegužės 20 muz. A. Vasaitis akompanavo Chicagos Lietuvos Operos solistam Maralin Niska ir Algiui Grigui bei smuikininkui William Mullen Draugo koncerte, Los Angeles, Cal., Alei Rūtai romano premijos įteikimo iškilnėse.

Rašytojo Juozo Kraliaus knygai Ažuolai piliakalnyje viršelį bei aplanką nupiešė dail. R. Viesulas. Knyga surinkta ir spausdinama Litho-Art spaustuvėje.

Dr. Albertas Gerutis, Lietuvos Diplomatines tarnybos narys iš Šveicarijos, Vokietijoje tariasi dėl veiklos koordinavimo su Estijos diplomatinės tarnybos įgaliotiniu V. Vokietijoje adv. E. Reisenberg ir Latvijos diplomatinio įgaliotiniu magistru A. Silde.

Rugsėjo 12 d. sukanka 50 metų, kai nepriklausomų Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybių užsienių reikalų ministrai pasirašė Baltijos Santarvės sutartį Ženevoje, Tautų Sąjungos būstinėje.

Ona ir Jonas Keraminai iš Rockford, Ill., buvo nuvykę į Chicago ir ten dalyvavo šaulių pobūvyje Šaulių namuose.

Keraminai, anksčiau gyveno New Yorko apylinkėse, prieš porą metų atvyko į Rockford, Ill. išgarsėjo savo sodyboje pastatytu lietuvišku koplytstulpiu, plačiai aprašytu amerikiečių spaudoje ir lietuvių lankomu.

O. Keraminienė buvo sunkiai susirgusi, bet dabar jau vėl sveika ir dalyvauja lietuviškoje veikloje.

Kun. Justinui Bertašui, Winnipeg, Manitoba, Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonui, miesto muziejus suteikė pažymėjimą už jo bendradarbiavimą su muziejum.

THE ENGLISH VIENYBĖ

Resolution For "Baltic Freedom Day"

On May 15, Senator Alfonse D'Amato (R-NY) introduced Senate Joint Resolution 296, designating June 14 as "Baltic Freedom Day". The day will mark the anniversary of the mass deportations of Estonians, Latvians and Lithuanians from their homelands in 1941.

According to the resolution, this date was chosen by Congress to "deplore the refusal of the USSR to recognize the sovereignty of the Baltic Republics and to serve as a symbol of the solidarity of the American people with the aspirations of the Baltic people . . ."

Once S.J. Res. 296 is adopted by the Senate, it will be transmitted to the House of Representatives for their consideration. To ensure timely passage of the resolution, Joint Baltic American National Committee Chairman Mado Kari suggests that, **Baltic-Americans write to their senators to co-sponsor the resolution and secondly, to send letters to Congressman Bill Ford, Chairman of the Post Office and Civil Service Committee in the House of Representatives, requesting that he take immediate consideration of the bill once it passes the Senate.**

Since the Post Office and Civil Service Committee is responsible for approving bills designating commemorative days before the legislation goes to the House floor, Congressman Ford's support of Senate Joint Resolution 296 will be critical to passing the bill.

After Congress adopts S. J. Res. 296, the resolution will have the force of law and call on President to issue a proclamation for the observance of **Baltic Freedom Day.**

The observance of the 1983 Baltic Freedom Day resulted in a signing ceremony in the White House and attended by well over two hundred Baltic-Americans.

Joint Baltic American National Committee suggests the following sample letters to individual senators and Congressman Bill Ford:

LIST OF SENATORS:

CHARLES H. PERCY, ILL., CHAIRMAN
HOWARD H. BAKER, JR., TENN.
JESSE HELMS, N.C.
RICHARD G. LUGAR, IND.
CHARLES McC. MATHIAS, JR., MD.
NANCY L. KASSEBAUM, KANS.
RUDY BOSCHWITZ, MINN.
LARRY PRESSLER, S. DAK.
FRANK H. MURKOWSKI, ALASKA
PAULA HAWKINS, FLA.
CLAIBORNE PELL, R.I.
JOSEPH R. BIDEN, JR., DEL.
JOHN GLENN, OHIO
PAUL S. SARBANES, MD.
EDWARD ZORINSKY, NEBR.
PAUL E. TSONGAS, MASS.
ALAN CRANSTON, CALIF.
CHRISTOPHER J. DODD, CONN.

The Honorable _____
United States Senate
Washington, DC 20510

Dear Senator: _____

A resolution designating June 14 as **Baltic Freedom Day**, S. J. Res. 296, has been introduced in the Senate by Senator D'Amato. The day would serve to highlight the

United States' long-standing commitment to legitimate claims to freedom and self-determination by Estonia, Latvia and Lithuania.

June 14 is a very meaningful day for Americans of Estonian, Latvian and Lithuanian descent, as it marks the tragic anniversary of Soviet-initiated deportations of Balts from their homelands in 1941. The deportations and continued Soviet occupation ended the brief period of freedom enjoyed by the Baltic peoples. We hope that you will continue to support the struggle to regain that freedom and respectfully urge you to co-sponsor S. J. Res. 296.

Sincerely,

The Honorable William Ford
Chairman
Committee on Post Office
and Civil Service
239 Cannon House Office Building
Washington, DC 20515

Dear Mr. Ford:

A resolution designating June 14 as "Baltic Freedom Day", S. J. Res. 296, is currently under consideration in the Senate. The day is a very meaningful one for Baltic-Americans and would serve to highlight the United States' long-standing commitment to freedom and self-determination for Estonia, Latvia and Lithuania.

Due to pressing time constraints, we respectfully urge you to take a leadership role in bringing the legislation, once it passes the Senate, to the House floor for unanimous consent by the members of the House of Representatives.

Thank you for your consideration and please keep us informed on the progress of the legislation.

Sincerely,

PERCY CALLS FOR BALTIC FREEDOM DAY

WASHINGTON — Sen. Charles H. Percy (R-Ill.), Chairman of the Foreign Relations Committee, joined today as the first cosponsor of a resolution designating June 14, 1984, as **Baltic Freedom Day.**

The resolution states that the U. S. Congress "recognizes the continuing desire and the right of the people of Lithuania, Latvia and Estonia for freedom and independence from the domination of the U.S.S.R. and deplores the refusal of the U.S.S.R. to recognize the sovereignty of the Baltic Republics."

Sen. Percy said, "The Baltic Freedom Day resolution reaffirms incorporation of the Baltic Republics into the Soviet Union. I will work for passage of this legislation so that in the month of June all Americans can show their solidarity with the people of Lithuania, Latvia and Estonia who yearn for freedom."

The resolution, S. J. Res. 296, is currently awaiting consideration by the Senate Judiciary Committee. The bill was introduced by Sen. Alfonse D'Amato (R-NY).

From left to right: Alexandras Chaplikas, Vice-president of the Lithuanian Alliance of America, Genevieve Meikiunas, Supreme Secretary of the LAA and Dr. Vytautas Dargis, Supreme Medical Examiner of the LAA members took time out to pose for a picture during the Caribbean Cruise.

LAA Members & Friends Enjoy the Caribbean Cruise

The following story was aired Sunday, May 13, 1984 on Paul P. Dargis' radio program. Mr. Dargis is the President of the Lithuanian Alliance of America (a fraternal insurance organization) and the director of the Lithuanian radio program in Pittsburgh, Pa.

As you may remember, the Lithuanian Alliance of America, Susivienijimas Lietuvių Amerikoje sponsored a Caribbean Cruise on the Norwegian Caribbean Line M8S "Skyward".

On Sunday April 29th, five couples from Pittsburgh areas met at the Greater Pittsburgh Airport. They were: Eva & Stanley Martin, Betty & George Žilinskas, Helen & Nelson Graham of New Castle, Pa., Mary & Garland Howk also of New Castle, Pa., and "Mudu Abudu" — Gertrude & Paul Dargis.

We were off for an adventurous week of sailing, sun and fun.

We sailed from Miami, Florida. Our first full day was spent exploring the ship and meeting with our Lithuanian Alliance members and friends. They came from Los Angeles, Cal., Denver, Col., Chicago, Ill., Pittsburgh, Pa., New York, N. Y. and Boston, Mass.

We had a special evening together and had a group picture taken, which will be seen in our SLA newspaper *Tėvynė, Vienybė*, etc.

Second Day out, we stopped at Mexico's spectacular resort "Cancun" with their fine beaches and shopping. The young at heart ven-

tured on to see the Mayan Ruins, which was a full day of adventure.

Third Day, we visited Cozumel, Mexico, from there others went on to see more Mayan Ruins and some went snorkling and swimming.

Fourth Day, we were on the high Seas and resting for the next sight seeing tours.

Fifth day, we were at Key West. This unique Town was made famous by the writer Ernest Hemingway.

Sixth Day, we had an outing on Norwegian Caribbean Line "Out Island".

This uninhabited island was beautiful. Here the sand of the beaches were clean, the water blue and warm. The snorkling was super. It was last chance for ocean swimming.

Sunday: We reluctantly had to leave the ship for home and say farewell to our newfound friends.

All in all it was a wonderful week. We met some beautiful Lithuanians and hope to meet them again when we have our next cruise.

Lest I forget: Betty and George Žilinskas celebrated their 26th Wedding Anniversary. We learned about this while on board ship and everyone wished them Happy Anniversary — *Ilgiausių Metų*.

The cruise was organized by the American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. which is the oldest Lithuanian Travel Service Bureau in America.

Standing to the left, Paul P. Dargis, President of the Lithuanian Alliance of America, meets with some of the New York LAA members in the ship's lounge.

Red. pastaba: Siemet sueina 15 metų nuo dail. Adomo Galdiko mirties. Jis mirė Brooklyn, N. Y., 1969 metais. Ta proga dailininkas V. K. Jonynas velionį prisimena kaip žmogų ir kūrėją.

Adomas Galdikas gyveno audringam laikotarpyje, kurį dramatiniai išreiškė ir savo kūrybiniam palikime. Jo kūrybą skirstyčiau į tris periodus.

JAUNYSTES LAIKOTARPIS: studijų metai Petrapilyje ir atsikuriantios Lietuvos valstybės vystymasis pirmaisiais metais.

ANTRASIS LAIKOTARPIS, — jau savarankiškai beiškantis savęs mene, kaip kūrėjas, santykiuje su to meto Europos meno skersvėjais ir jų skatinančioji įtaka.

TREČIASIS — SUBRENDIMO TARPSNIS buvo pertrauktas antrojo pasaulinio karo ir tęsėsi jau svetimuose kraštuose. Naujos gyvenimo sąlygos su "beviltiška ateitimi". Žemaitijos ilgesys visuomet nulydėdavo prie jo mėgstamų kapinaičių motyvo. Plunksna ir paišelis buvo nuolatiniai palydovai pačiose nedėkingiausiose gyvenimo sąlygose.

Visuose minėtuose laikotarpiuose Galdikas išliko nepalūžęs. Jį palaikė, guodė ir vedė į nemažiau audringus kūrybinius išgyvenimus energija, darbas ir entuziazmas.

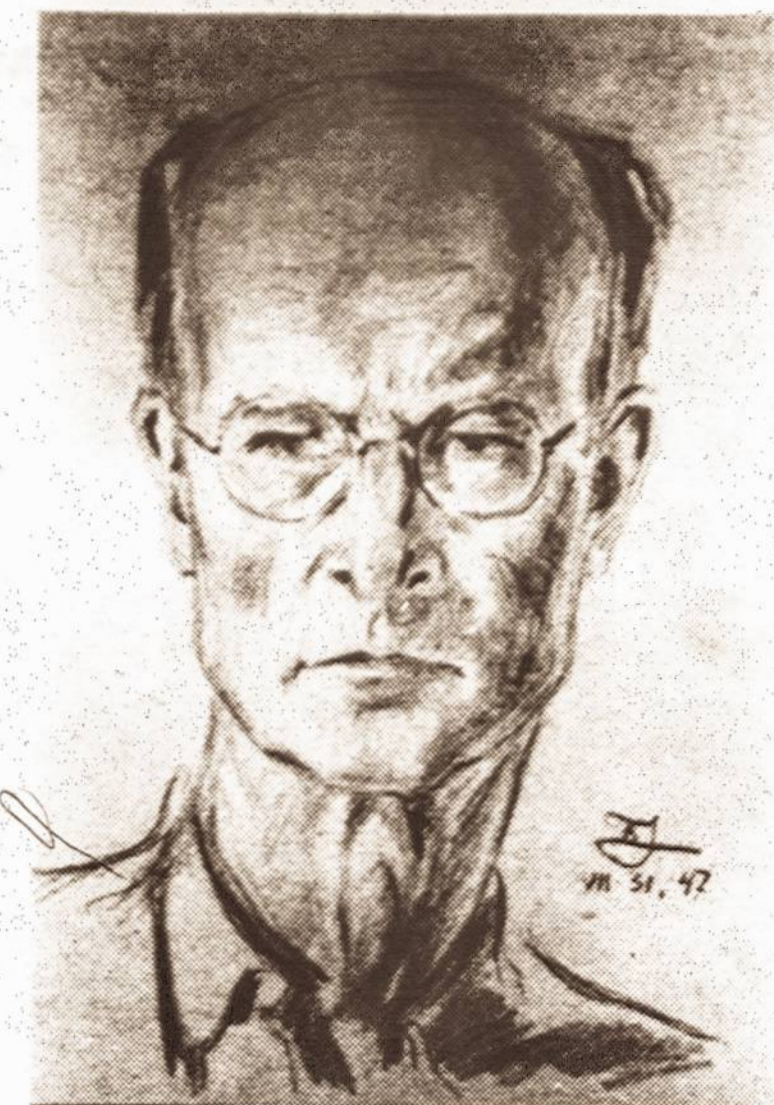
Pažvelgę į pirmąjį laikotarpį, Galdiką randame kaip grafiką, dirbantį pašto ženklus, iliustruojantį knygas, kaip pavyzdžiui Vinco Krėvės "Dainavos šalies senų žmonių padavimai", dėstantį meną Kaune tuometiniuose Paišybos Kursuose, kurie vėliau išsivystė į Lietuvos Meno Mokyklą. Joje Galdikas vadovavo grafikos studijai. (1923).

Galdikas į grafikos meno pasaulį atėjo atsitiktinių aplinkybių dėka. Nežinojo, arba tiesiog nemėgo, tų grafikos technišku varžtų ir jų ribotumo. Pats nedirbo medžio raižinių, litografijų, nė su šriftu susijusių darbų. Siauras takelis į grafiką Galdiką vedė per paišybos kanalą. Išimtį sudarė ofortai ir keletas linoleumo raižinių. Oforto grafikos technika Galdikui buvo pati artimiausia. Laisvas interpretacinis piešinys nereikalavo didesnio techniško įgudimo ir dėl to nevaržė. Sausų linijų reizinį praturtindavo natūraliai spontaniški ir atsitiktiniai šešėliavimo pustonai. Į šią technišką, gerokai vėliau, jau patiemis studentas, kaip pavyzdžiui, Kulaukaskui eksperimentuojant, buvo įtrauktas ir pats mokytojas.

Ofortu Galdikas sukūrė nuotainingų ir meniniai vertingų Žemaitijos bažnytkaimių ir pavienių peizažinių motyvų.

ANTRASIS LAIKOTARPIS

Jau 1923 metais Lietuvos Meno Mokykla Adomą Galdiką pasiuntė į Berlyną supirkti grafikos studijai reikiamų priemonių. Galdiko savi-tam dinamiško būdo meniniam išsivystymui ir brendimui ši kelionė buvo "aukso kasyklos". Tuo laikotarpiu žydėjusio vokiečių ekspresionizmo spalvos ir formos filosofija Galdiką atpalaidavo nuo realistinių mokyklos varžtų. Berlyne Galdikas jau entuziastingas spalvos derinių ir tapybinės jėgos adoratorius.

Adomas Galdikas — dail. V. K. Jonyno škiecas.

Iš Berlyno Galdikas grįžo tapytoju, ir tik tokiu jis panoro būti. Tuometinės jo akvarelės, kiek vėliau ir aliejiniai darbai, iškart prilygo Kauno kolegų meno kūriniams, pav. J. Basanavičiaus portretas (aliejus). Bet Galdikas ir toliau liko Grafikos Studijos vedėju. Jo kaip grafikos mokytojo vertę liudija jo išaugintos jaunųjų grafikų kartos. Tiesa, kad dalis jų vėliau tęsė ir gilino studijas pas Mečislovą Dobužinskį ir studijavo Paryžiuje. Daug kas stebisi, kaip tapytojas Galdikas galėjo būti geru grafikos mokytoju... Atsakymas labai paprastas. Galdikas nedirbo grafika, taigi negalėjo "priveisti" nė "grafikų galdikiuku"!

Tapytojais Justinas Vienožinskis, Petras Kalpokas, Konstantinas Šklėrius, Adomas Varnas ir skulptorius Juozas Zikaras taip pat neišaugino savo kūrybos sekėjų.

Lietuvos Meno Mokyklos paskirtis buvo parengti gimnazijoms paišybos mokytojus. Tam reikėjo, pirmoje vietoje, išmokti meno amato. Daugumos mūsų mokytojų, kaip dailininkų, kūrybiniai keliai buvo tradicinio praeities meno liudininkai. Ši praeitis jaunosios kartos nežavėjo. Čia Galdikas ir Vienožinskis buvo išimtys. Meno amato pažinimas turėjo kaip priemonę pasitarnauti naujų meno kelių ieškojimui.

Šie keliai buvo ir paliko kiekvieno kūrėjo tikslu. Jaunoji karta tik šiuo keliu ryžosi eiti.

Prisiminkime, kad šiame laikotarpyje Vakarų Europoje impresionizmas jau buvo peržydėjęs, lygiai kaip ir pointelizmas, poimpresionizmas, Cezanne, Van Gogh, Gauguin, ir tas pats fauvizmas su Matisse. Skleidėsi ir pražydo kubizmas su Juan Gris, Picasso ir Brague. Kada Vakarų Europoje menas kūliais vertėsi į šakotus modernizmo laukus, Lietuvoj dar nebuvo nutirpęs sniegas, po kuriuo betgi jau skleidėsi pirmieji savosios žemės žiedai.

Tam pradžią sudarė stiprus mene romantizmo laikotarpis (1800-1900). Jos atstovas Delacroix, stipriomis spalvomis, šviesų kontrastais, įkvėpimo sėmėsi istorijoj ir literatūroje. Romantikų siužetai, ir kubistų (1900-1945) pastangos iškelti civilizaciniai neišsivysčiusių Afrikos tautų meną, kaip didelį ir

vertingą įnašą į šių dienų naują meno sampratą ir ieškojimus, šviežiu gaivumu pavasariškai veikė ir Lietuvą.

Ne be jų įtakos literatūroje Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, ir kiti veidu atsigrėžė į savuosius ir jų sukrautuosius dvasinius liaudies turtus. Pirmieji tuometiniai lietuviai dailininkai keliavo per Lietuvą, rinkdami ir paišydami daugiausiai pakelių ir kapinaičių senovinius kryžius bei medžio architektūrą (Jaruševičius).

ČIURLIONIS . . .

Šiuos lietuvių liaudies turtus labiausiai vertino Mikalojus K. Čiurlionis. Lietuvių liaudies kūryba — dainos, pasakos, padavimai, kopllytstulpiai, audiniai, spalvos — visų šių liaudies meno savybių išsąmoninimas giliai įsigėrė į Čiurlionio dvasinį ir jausminį pasaulį. Su tautai būdingųjų savybių šiluma jis veržėsi į jo paties individualų pasaulį.

Muzikoje skendo jos garsuose, o jausmais Čiurlionis skrido nematytuose, negirdėtuose, bet jo vaizduotėje tikrai egzistuojančiuose kosminiuose vaizduose. Jis juos nutapė drobėse. Ar galėjo Adomas Galdikas, pažinęs naujuosius ieškojimus menuose, likti kurčiu ir nebyliu? Ar Galdikas galėjo užmiršti savo numylėtą, skersai, išilgai išvaikščiota Žemaitiją, jos miškus, ir laukus? Tikrai ne. Jis ją jausmais, tyrą kaip ašarą, visad ne tik žodžiu minėjo, bet Žemaitijos archaišką monumentalumą, paprastą didybę, paliko drobėse sekančioms kartoms, kad jos nesijaustų nuskriaustos, praradusios praeitį. Šią misiją, kaip savo gyvenimo prasmę, Galdikas tapytojas suprato jau nuo pat jaunystės. Tapybos plačios galimybės, neišmatuojami horizontai, buvo jo darbe, kasdieninio pasivaikščiavimo būtinybė.

Poilsio valandas Galdikas praleisdavo M. K. Čiurlionio galerijoje Kaune, kur lietuvių liaudies meno skyriuje buvo išstatyti, neužmiršdami savosios tautos praeities dvasiniai turtai. Šioje galerijoje ir aš

Galdiką nekartą mačiau, ne kaip atsitiktinį svečią, bet nuolatinį lankytoją.

Ir šio laikotarpio tapyboje Galdikas nebuvo pastovus. Galdikas tapyboje nuolat ieškojo naujų kelių, kartais pasisvečiuodamas ir kubistų meno svetainėse. Jam parūpo pažinti ir šios meno naujovės filosofinius pagrindus. Pažinti, reiškia pačiam padirbėti.

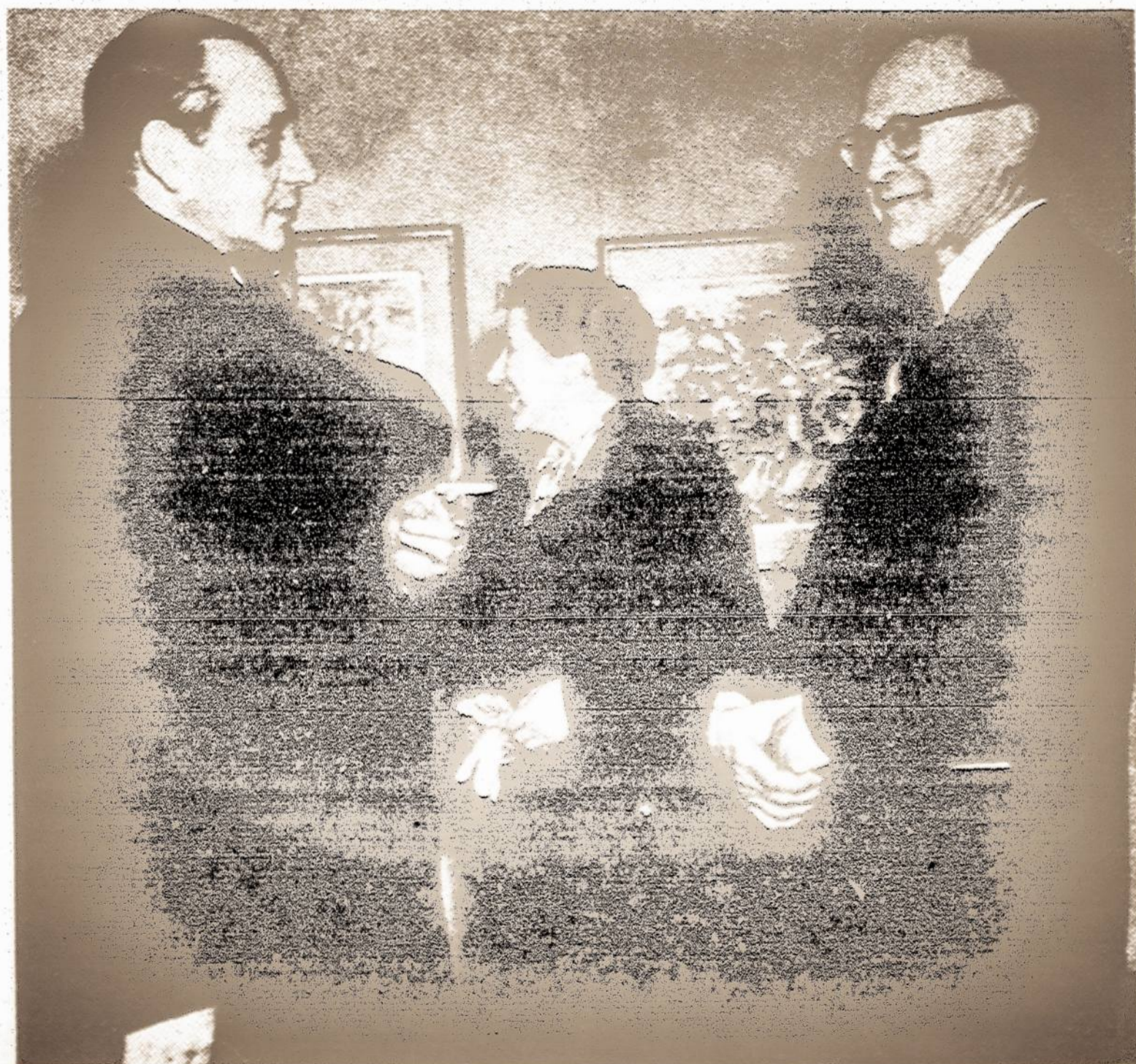
Liaudies meno siužetine tematika, vadovaudamasis kubizmo pagrindiniais dėsniais, Galdikas sukūrė keletą drobių aliejiniais dažais, iš kurių tarp kita išskirtinas "Šv. Juozapas," "Šv. Jonas Nepomukas" ir kiti.

Šios Galdiko drobės anuometinėje Lietuvoje buvo nei daugiau, nei mažiau kaip jos "meno rūmų" langų daužymas. Ypatingai už tai Galdiką barė kitas Adomas, Jakštas-Dambrauskas, net prikerdždamas "sūnaus palaidūno" epiteta. Už tai Adomas-tapytojas labai niršo visą gyvenimą. Bet pas kubistus Galdikas neilgai svečiavosi. Jų sausi, bejausmiai, per protinį kanalą išgalvoti ir sulopyti kūriniai netiko Galdiko jausminio temperamento klimatai. Galdiko nežavėjo kubistų protiniai išprievartauta, sąmoningai deformuota gamta, siekiant sukurti savitą, nuo realybės atskirtą matomo pasaulio vaizdą.

Kubistų pastangos išlaisvinti kūrėją nuo realybės varžtų, nuo tradicijų bei estetinių apribojimų tačiau liko meno istorijoj kubistų judėjimo didžiaisiais nuopelnais.

GALDIKAS REIKALAVO KŪRYBINĖS LAISVĖS

Apsistatyti įvairiomis taisyklėmis ir kartu apribojimais, savanoriškai "pasidaryti kaliniu" Galdikas niekaip nesutiko. Galdikas turėjo siausti drobėje dažais, nes jam gamta nuolat kito, spalvos nuolat flirtavo su formomis. Laisvės žaisme Galdiko spalvos įgavo tają magiškąją trauką. Teptuko potėpiai, prisotinti atsitiktinumų, sodriai turtino realybės tiltus, nepaversdama kūrėjo jos vergu.

Vienoje Galdiko kūrinių parodoje. Dail. Adomas Galdikas, Magdalena Galdikienė, dail. Arbit-Blatas, kilęs iš Kauno kalbantis lietuviškai, užsieny pasireiškęs dailininkas.

Audringas Adomo Galdiko gyvenimo laikotarpis ir jo kūryba

Pirmųjų dvidešimtojo amžiaus dviejų dešimtmečių ekspresionizmas ir fovizmas Galdiko prigrimčiai ir išgyvenimams buvo artimiausi.

Praeis dar daug metų, kol šių pasaulinių srovių savumai bus sulieti į vieną monumentalų liedinį, kuriame išvirtins ir išsiskleis Galdiko kūrybiniai žiedai, laistyti jo individualybės prakaitu.

Galdikas daug dirbo. 1931-aisiais metais Paryžiuje buvo surengta jo paroda. Prancūzų kritikai Galdiką sutiko palankiai. Paryžiaus Dailės Muziejus bematant išgijo vieną Galdiko darbų, "Jeu de Paume", savo nuolatinei kolekcijai. Šitaip pripažintas Galdikas pajuto žemę po kojomis.

GALDIKAS SVEČIAVOSI IR PAS IMPRESIONISTUS

Grižęs iš Paryžiaus, Galdikas jau svečiavosi pas impresionistus. Jis jų nesekė, neimitavo. Jis į tą pačią Lietuvos gamtą pažvelgė impresionistiniais, kaip jam neišsėmiamą įkvėpimo šaltinį. Saulės šviesoje ir šešėlių didelėse grupėse jis atrado gamtoje tą būtiną konstruktyvinį elementą. Galdikas jį išryškino, iškėlė. Šioje peizažo konstrukcijoje tapytojas išsakė neišsakaičiuojamą daugybę smulkių gamtos elementų, nenuskandindamas juose kūrinio monumentalumo.

Antrasis pasaulinis karas Galdiką atrado prie Nemuno ir Jiesos upeilio rudeninių pašlaičių. Dialogo su Lietuvos gamta Galdikas niekad neatsisakė. Nepamiršo jis jo atsiradęs Freiburge am Breisgau, Vokietijoje 1946-aisiais metais. Gaila, kad Pajiesės laikotarpio kūrinių bent čia nėra išlikusių. Jie buvo būdingi kaip liudiję buvusį stilistinį tęstinumą su freiburginiu laikotarpiu. Tai tebebuvo ta pati Lietuvos gamta, pertransformuota Galdiko kūrėjo vizijose. Per suprastintą formą, spalvas ir kompoziciją Galdikas pateikė "savąją realybę" didingais ir įtikinančiais kūriniams. Daugumoje jie buvo atlikti tempera. Patirtis, igudimas ir natūralios kūrybinės versmės, temperos dažų pagalba, atskleidė Galdiko individualybės aukštumą, ryškių ir tamsių spalvų kontrastai, meistriški išsiliejimai, praturtinti faktūrinėmis detalėmis, skonis ir jausminė šiluma, šiems kūriniams teikė tą iškalbingumą, nepriklausomumą, kuriuo pasižymėjo Galdiko freiburginis periodas.

Galdikas visais laikais tapė aliejiniais dažais. Bet pastarieji jį varžė, aliejinė tapyba su savo specifinėmis savybėmis neleido šėlti jo spontaniškumui. Šios drobės Galdikui liko mažiau būdingos.

Dar liūdniau būdavo su užsakytais darbais. Čia Galdikas visai pasimesdavo, įklimpdamas užsakovo užgaidų klane. Primestas siužetas, svetimi jo pasauliui laukai bei noras įtikti pirkėjui, tokiose drobėse nužudydavo Galdiko kūrybingumą.

Pagyvenęs apie pusantrų metų Freiburge, Adomas Galdikas išvyko Paryžiun. Čia 1948 metais buvo surengta jo antroji paroda. Šioje parodoje daugumoje rodyta Freiburge sukurtieji paveiksai, papildyti paryžiniais motyvais.

Paroda susilaukė pelnyto ir didelio pasisekimo. Gaila, kad šio pripažinimo Galdikas neišnaudojo savo kaip tapytojo tolimesnei karjerai.

Lietuviškas triptikas aliejus, pieštas 1937 m., apdovanojamas aukso medaliu Tarptautinėje meno parodoje

Paryžiuje 1937 m. Šiuo metu jis yra M. K. Čiurlionio meno muziejuje Kaune.

GALDIKAS AMERIKOJ

Atvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, Galdikas New Yorke turėjo viską pradėti iš naujo. Nemokėdamas vietinės kalbos, neturėdamas įtakingų globėjų ir pastovaus uždarbio, Adomas Galdikas beviltiškai blaškėsi.

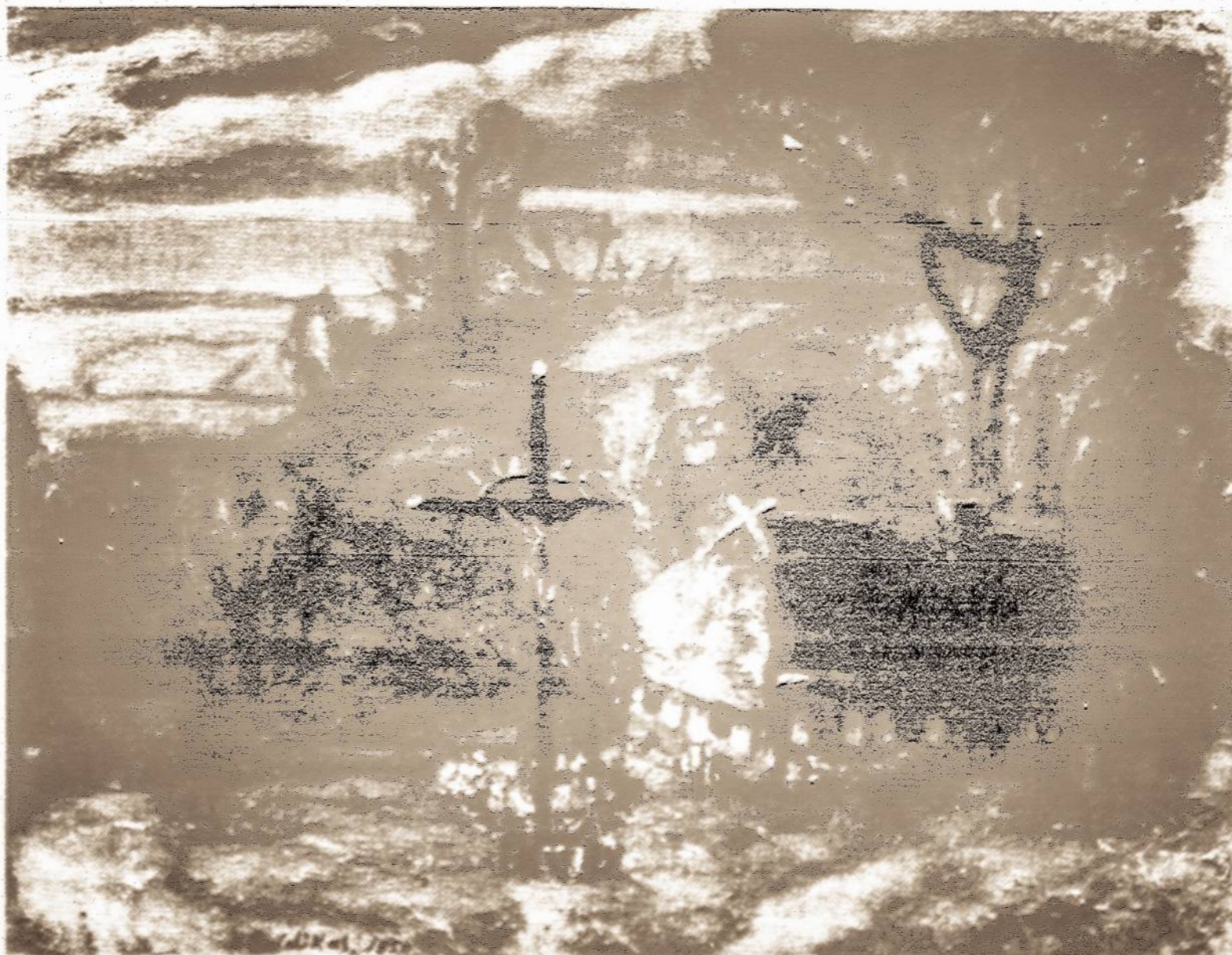
Po ketverių metų, draugams padedant, Galdikas vis dėl to suruošė pirmą parodą New Yorke, John Myer galerijoje. Galdiką galerija nuoširdžiai rėmė, garsino spaudoje. Po dvejų metų, būtent 1956 m., kita paroda buvo suruošta Feigl galerijoje, taip pat New Yorko Manhattan centre. Galdikas su savininku galėjo susikalbėti rusiškai, kas igalino ryšio palaikymą. Kaip šioje, taip pat ir kitose šios galerijos parodose tapytojas didesnio atgarsio nesusilaukė. Galdiko savitas peizažo vaizdų pasaulis buvo ir paliko Amerikoje nesuprastas.

Mat, tada Amerikoje užėjo avangardinio meno mada "kad ir nežmoniškai, bile kitoniškai". Viskas gerai, kas nematyta. Taip norėta susikurti nacionalinis Amerikos menas. Kaip galėjo vargšas Galdikas šiuose laukuose lenktyniauti? Draugai, ryšiai, patalpos buvo ir paliko didžiosios kliūtys.

Galdikas tik ranka numojo ir užsidarė savo kūrybiniam pasaulyje. Šiek tiek santykiavo su lietuviais, vienur kitur surengdamas

savišalpinę, tarp lietuvių, parodą. Vieną kitą paveikslą parduodavo. Pagaliau išgelbėjimas atėjo chemikės daktarės Rožės Šomkaitės asmenyje. Ji iš dailininko į savo rankas perėmė tą nedėkingą tiek laiko ir nervų kainuojančią parodų ruošimo procedūrą. Jos platus tarp lietuvių pažinčių ratas su profesionaliais asmenimis davė ekonominiai labai gerus rezultatus. Adomui Galdikui jau nebereikėjo rūpintis dalykais, kurių jis nemėgo ir nesugebėjo tinkamai atlikti. Jo finansinė padėtis tiek pasitaisė, kad galėjo pavažinėti Europoje, lankyti parodas. Grižo visokeriopai atsigaavęs. Šiame laikotarpyje jo kūrybinė produkcija siekė lubas. Eilė darbų buvo sukurta dideliame popierio formate. Beveik visi naujieji kūriniai buvo abstraktinio meno įtakoj. Būdinga, kad Galdikas juos krikštydavo "Audromis", "Vėjais", "Rudenimis" ir panašiai. Bet vardais jis juos vistiek siekė surišti su gyvenimiška realybe. Ne visi šiais vardais pavadinti darbai yra aukšto lygio.

Dauguma šio laikotarpio darbų, kuriuos Galdikas kūrė vadovaudamasis šia filosofija, ja išgyveno ir tikėjo, yra prisotinti originaliu ritmu, stebina išieškotais spalviniais ansambliais ir neeiliniu šviežumu. Be abejo, tai tikrai saviti ir vertingi meno kūriniai.

Lietuviška sodyba su kryžiumi. Dail. A. Galdiko drobė, piešta 1950 m. Aliejus.

Tarp savųjų toli nuskambėjęs Adomo Galdiko suabstraktintos realybės aidas betgi nebuvo ir dabar išgirstas Amerikos abstraktinio meno pasaulio.

Gal dėl to, kad Galdiko kūriniuose dar nebuvo išnykusios žmogaus pėdos, o gal dėl to, kad Galdikas nekūrė tada madingose paklodinėse ar dar didesnėse drobėse.

GALDIKAS NETURĖJO IŠVYKTI IŠ EUROPOS

Prancūzija pokario metais dar puoselėjo savą gyvą meno tradiciją remti talentingų joje gyvenančiųjų kitataučių menininkų menines pastangas. Antrosios Galdiko parodos pasisekimas Durand Ruel didelio prestižo Paryžiaus galerijoje jau buvo "kojos į tarpdurį" įkišimas. Valdemar George, žymas Paryžiaus dailės kritiko, palankumas Galdiko kūrybai daug reikė. Taip pat Maurice Jardot, lietuviškosios dailės bičiulis dar iš Freiburgo laikų, neabejojo kaip ir George, Adomo Galdiko talentu ir tikėjo galimumu prasimušti jam Paryžiuje.

Emigracijos karštingej patikėjęs lietuvių kompaktinės masės galimybė išikurti Amerikoje ir viltis, kad tarp savųjų neprapuls, skaudžiai nuvylė ne vien Galdiką.

Siandien ekonomiškai atkutę išeiviai, asmeniškai ir per įvairius fondus remia kultūrą ir menus. Bet beveik visos jų pastangos koncentruojasi į "šokių ir žaidimų" rėmimą. Kodėl pamirštama išliekančių kultūrinių vertybių kūrėjai ir jų kūriniai?

Iki šiol išeivijoje tik giminės finansavo ir ruošė monografijas apie lietuvių dailininkus!

Paliesdami Adomo Galdiko monografijos reikalą, apgailime, kad ji nebuvo išleista kurios nors žinomos Europos ar Amerikos meno leidyklos, pasiekiančios platesnę auditoriją. Ar nebuvo prasminga tokį leidinį paremti finansiniai lietuvių kultūrinėms institucijoms? Tik tokiu būdu Adomo Galdiko monografija būtų pilnumoje atsiekusi savo tikslą.

Pagalčiau, naujai įsteigtoje Lituanistinėje katedroje, nesigirdi, kad jos programoje, be lietuvių kalbos ir literatūros, būtų dailei ir muzikai skiriamas tinkamas dėmesys.

MOTERYS

MOTERŲ VIENYBEI 50 METŲ

Atkelta iš 1 psl.

Moterų Vienybė tuo būdu dalį lietuvių jaunimo paskatino ir sugrąžino tautinei veiklai. Moterų Vienybės ruošiamosios pramogos duodavo gražiausio pelno, iš kurio būdavo šelpiami:

Lietuvos našlaičiai, studentai aukojama nepriklausomos Lietuvos ginklų fondui, lėktuvais skridimo fondui ir kitiems reikalams, kur numatė reikalingumą pagalbai.

1938-aisiais metais Moterų Vienybė įsteigė dvi stipendijas lietuvių kalbą lietuviams studentams, studijuojantiems Columbia universitete. Gamtai žmones nuskriaudus, šelpė nuo potvynių nukentėjusius Amerikoje ir Lietuvoje.

1938 m. surengė didžiulę lietuvių meno parodą Brooklyno muziejuje, kasmet prisidėjo darbu, aukomis ir eksponatais, dalyvaudama tarptautinėje moterų parodoje New Yorke. Ruošė paskaitas įvairiomis temomis.

Lietuvių Moterų Tarybos atstovei poniai Ciurlienei lankantis Amerikoje, užmezgė artimesnius santykius su Lietuvos Moterų organizacijomis, kurioms daug padėjo.

Dr. Aldonai Šliūpaitėi vadovaujant, karo metu buvo įsteigta Raudonojo Kryžiaus pirmajai pagalbai kursai, kuriuos visos narės lankė ir kursą baigė.

Moterų Vienybė talkino ir knygoms leisti: kiek dar prisimenu, Širvydo biografijai, Timeless Lithuania ir kitoms.

1939 metais Moterų Vienybė ypač daug pasidarbavo, aktyviai dalyvaudama pasaulinėje New Yorko parodoje, padėdama suorganizuoti lietuvių skyriaus komitetą, kuriam priklausė visos tuo laiku veikusios mūsų kultūrinės ir politinės grupės. Tas komitetas ruošė pramogas, priiminėjo į pasaulinę parodą iš viso pasaulio atvykusiuosius lietuvius.

Kiekvieną kartą, kada tik būdavo kenkiama Lietuvos ar lietuvių tautai, Moterų Vienybės vardu tuojau siūsdavo protestus, tarp jų, prisimenu, dėl Vilniaus, Klaipėdos ir visais kitais reikalais. Kilus karui, Moterų Vienybės narės ypač dar daugiau sukruoto: mezgė kariams mezginius, organizavo ratalius Raudonojam Kryžiui, dirbo prie USO, aukojo pinigus ir kraują karo reikalams.

Moterų Vienybė talkino New Yorko Lietuvių Tarybai, Lietuvai vaduoti Sąjungai, Washingtone organizuojamai Amerikos Lietuvių Misijai ir gelbėjo Amerikus Lietuvių Tautinei Sąjungai.

Karui Europoje prasidėjus, Moterų Vienybė pirmoji susirūpino šalpa. 1941 m. lapkričio 24 d. Hotel New Yorker sušaukė pirmąją Amerikos Lietuvių Moterų konferenciją tinkamai pasiruošti reikalui. Tuo metu iš Lietuvos jau buvo atvykusios: Ponia Sofija Smetonienė ir Jadvyga Tūbelienė, kurios šiame seime dalyvavo. Seime dalyvavo atstovės ir iš visų Amerikos Lietuvių kolonijų veikėjos.

Kuriantis BALFui, Moterų Vienybė viena pirmųjų prisidėjo darbu ir pinigais. Vėliau rūpinosi DP atvykimu, priėmimu ir jų apgyvendinimu, o atvykusiems iš Europos priimti Moterų Vienybė visada buvo pirmoji.

Per tuos 50 metų mes gelbstime visam tam, kam dirbome palaikyti, remiame visas tautines organizacijas.

Pristatėme knygas Juozo Lukšos, Daukanto, Partizanai už geležinės uždangos, Lietuviškų ženklų rinkinį. Aukojom Romualdo, M. Lapo knygas išleidimui ir kitiems. Ruošėme meno parodas, rėmėme Maironio šeštadieninę mokyklą, skautus, sportininkus, tautinių šokių renginius, dainų šventes, taip

Moterų Vienybės įsteigėjos ir veikėjos. Iš k. į d.: pirmoji pirm. K. Garšvienė, buv. pirm. P. Šimėnienė, buv. pirm. A. Strimaitienė. II eil.: buv. pirm. M. Strumskienė-Jokūbaitienė, buv. vicepirmininkės; E. Atkočiaitienė, I. Valukienė ir I. Trečiokienė. Visos jau mirusios, išskyrus Pauliną Šimėnienę.

Moterų Vienybės buvusios pirmininkės su dabartine pirmininke Elena Andriušiene viename bakiuje: iš k. į d.: P. Šimėnienė, O. Valaitienė, E. Andriušienė, H. Kulber, M. Strumskienė-Jokūbaitienė, fin. sekr. U. Bacevičienė.

pat parėmėme Jaunimo Kongresą vykstantiems į Australiją.

Žodžiu, Moterų Vienybė niekad

neatsisakė pagelbėti nė vienam prašančiam aukų. Jeigu ir neprašė jei mes sužinome, kad reikalas darbui paremti, Moterų Vienybė buvo pirmoji. Padedame ir Vasario 16-osios gimnazijai, Kultūros židiniui, lietuviškam radijui ir lietuviškiems laikraščiams.

Moterų Vienybė tai viena iš pirmųjų Šalpos organizacijų Amerikoje.

Kadangi mes valgome Amerikos duonele ir naudojames visais jos patogumais kiek pajėgiame ir čia prisidedame: aukojam Raudonajam Kryžiui, ambulansams įsigyti, ir ligoninėms, vėžio fondacijai.

Galėčiau apie Moterų Vienybę kalbėti visą naktį ir dar neįstengčiau visko išpasakoti, ką mūsų organizacija yra atlikusi. Bet jau užtenka: tegyvuoja mūsų Moterų Vienybė ir lietuviai!

Kol mes turėsime tokių darbščių Moterų, kaip mūsų vadovybė, įimant pirmininkę Andriušienę, tai gyvuos ne tik Moterų Vienybė, bet ir visa lietuviškoji veikla! Ačiū už kantrybę.

Moterų Vienybės ruošiamos pramogos visuomet sutraukdavo daug dalyvių. Šioje nuotraukoje vienybės vasaros piknike su savo svečiais Vienybės kaimyno Roko ir Antonetos Povilauskų sodyboje. Dalies šių dalyvių jau nebėra gyvųjų tarpe, jų tarpe

ir Vienybės leidėjos Valerijos Tysliavienės, kuri stovi prie medžio su Povilausku, Alksniniu, Trečiuoku. Pirmoje eilėje viduryje matyti buvusios pirmininkės Ona Valaitienė, Paulina Šimėnienė ir dabartinė pirm. Elena Andriušienė. S. Narkėliūnaitės nuotr.

Puošnūs lietuvių drabužiai

Parodoj dėmesio susilaukė įdomiai atvaizduoti vestuviniai drabužiai. Astra Bilerienė — iškilminga vedybine suknia, Regina Ridikienė — parodos rengėja, p-lė Dalidaitė, p-lė Lina Ridikaitė. Endrius, paruošęs šią gražią vedybinę sceną. Endrius padeda Neiman Marcus bendrovei paruošti modeliams vestuvines sukneles.

Gegužės 6 d. Kultūros židinyje BALF 100-asis skyrius surengė puošnią madų parodą. Išvykus ilgametei skyriaus pirmininkei J. Gerdvilienei į Floridą gyventi ir naujojo BALF pirmininko Vinco Padvariečio pastangomis paroda, praleidus metus, vėl atgavinta.

Įrengimą tvarkė Regina Ridikienė.

Pirmininkas Vincas Padvarietis parodą atidaryti pakvietė Janiną Simutiene, Lietuvos Konsulo žmoną. Vadovavo Vida Jankauskienė. Ji apibūdino drabužius, kas juos projektavo, gamino, paskolino ir kur juos galima įsigyti.

Vaikai modeliavo vaikiškus drabužius. Buvo demonstruojami ir maudymosi kostiumai, atvežti iš Jamaica salų. Parodyti ir Jadvygos Kregždienės megzti drabužiai.

Per iškeltą "tiltą" ėjo modeliai su sportiniais, kelionės, vakariniais drabužiais. Puošniausi buvo, aišku, vakariniai drabužiai.

Parodyta madų kūrėjo Endriaus Koval-Kovaliausko sukurti naujausi drabužiai, Jean Grayson's Brownstone 5 Ave. studijos drabužiai, Gražinos Tiškutės-Tucci vaikų ir jaunimo drabužiai.

Baigta vestuvių apranga. Baigiant modeliai sustojo scenoje, apdovanoți gėlėmis. Į sceną iškviestas ir Endrius Koval-Kovaliauskas.

Gražina Tiškutė-Tucci ir savo abu vaikučius leido modeliuoti. Taip pat atsivedė ir profesionalę modelį Ricky Donald.

Parodą tvarkė Regina Ridikienė. Ji buvo pasipuošusi juoda šilkinė suknele GAZAR, kaimuojančia \$1,000. Suknią sukūrė Endrius, LTD. Jo įstaiga ir parodų vietovė yra 5 Ave. prie 53-iosios gatvės, New Yorke.

Gražina Tiškutė-Tucci kalbėjo angliškai, pasidžiaugė paroda ir pažadėjo kitais metais atvežt dar daugiau naujų drabužių, daugiau kūrinių.

Parodyta virš 150 įvairių drabužių. Muziką pritaikė Povilas ir Andrius Ridikai.

Žiūrovų buvo apie 150. Žmonės prie staliukų buvo vaišinami kava ir pyragaičiais.

Trys gražios modeliuotojos ruošiasi už scenos. Iš k. į d. Rūta Ilgutyte, Patricia Grier [ji modeliuotoja Spiegel Katalogu] ir Elizabeth McTie.

Karys — Pasaulio lietuvių karių-veteranų žurnalas, kovo nr., pateikia Jono Rūtenio odę šventajam Kazimierui, jo 500 m. mirties sukakties proga. Pauliaus Jurkaus iliustruotas viršelis, vaizduojantis Lietuvos šventąjį Vilniaus šventovių fone.

Žurnalo redaktorius Z. Raulinaitis rašo apie pirmąjį kalavijuočių ordino žygį į Lietuvą, tęsiama A. Kutkos rašinys apie nepriklausomos Lietuvos karo aviatorių nuotykius ir aukas.

R. Vilkas pasakoja apie Lietuvos laivyną ir jo likimą. Atspausdinti ir kiti buvusiems kariams ir civiliams įdomūs rašiniai, gausiai iliustruoti. Taip pat nemažai aprašymų iš karių-veteranų, šaulių ir kitų lietuviškų organizacijų veiklos.

Vienybės kaimynė Ona Juozėniene džiaugiasi savo anūke Lisa-Anne, kuriai jau sukako šeši mėnesiai.

BALTIC TOURS

1984 TOURS TO LITHUANIA

10-18 Day Tours Including 11 Days in Lithuania

18 DAYS — LITHUANIA, RUSSIA & FINLAND

Tour #710B: July 10 — July 27 ..... \$1,999
Tour #814B: August 14 — August 31 ..... \$1,999

Itinerary: 11 days Lithuania, 2 Moscow, 2 Leningrad,
2 Helsinki
FINNAIR via JFK

17 DAYS — LITHUANIA, POLAND, LATVIA & GERMANY

Tour #612B: June 12 — June 28 ..... \$1,899
Tour #918B: September 18 — October 4 ..... \$1,829

Itinerary: 6 days Vilnius, 4 Riga, 3 Warsaw, 1 Frankfurt
LUFTHANSA via JFK & Boston

12 DAYS — LITHUANIA, POLAND & GERMANY

* Tour #612A: June 12 — June 23 ..... \$1,649
* Tour #710: July 10 — July 21 ..... \$1,649
* Tour #807: August 7 — August 18 ..... \$1,649
Tour #918A: September 18 — September 29 ..... \$1,489

Itinerary: 6 days Vilnius, 3 Warsaw, 1 Frankfurt
LUFTHANSA via JFK & Boston

*OBERAMMERGAU & MUNICH (five day optional tour) - \$439.

12 DAYS — LITHUANIA, RUSSIA & FINLAND

Tour #604: June 4 — June 15 ..... \$1,639
Tour #710A: July 10 — July 21 ..... \$1,639
Tour #814A: August 14 — August 25 ..... \$1,639
Tour #904: September 4 — September 15 ..... \$1,639
Tour #101: October 1 — October 12 ..... \$1,289

Itinerary: 6 days Vilnius, 2 Moscow, 2 Leningrad, 1 Helsinki
FINNAIR via JFK

10 DAYS — LITHUANIA & FINLAND

Tour #917: September 17 — September 26 ..... \$1,259

Itinerary: 6 days Vilnius, 2 Helsinki
FINNAIR via JFK

For brochures and detailed information, please contact:

BALTIC TOURS
293 Auburn Street
Newton, MA 02166
(617) 965-8080 or
(617) 969-1190

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

SPORTININKŲ SĄSKRYDIS TORONTE

Daugiau 500 lietuvių sportininkų buvo suvažiuavę į Toronto, Ontario, Kanadoj, kur balandžio 28-29 dienomis buvo prarastos metinės Šiaurės Amerikos lietuvių sporto žaidynės, jau 34-tos iš eilės. Buvo varžomasi krepšinyje, tinklinyje, stalo tenise, ledo ritulyje ir šachmatuose. Sportininkai atstovavo Chicagos, Cicero, New Yorko, Bostono, Clevelando, Londono, Hamiltono ir vietos sporto klubams.

Vyrų krepšinyje — A ir B klasės pergales nusinešė torontiečiai. A klasėje laimėjo Aušra, kuri baigmėje įveikė Detroito Kovą 83-75, o B klasėje — Vytis (finale sukūlė Hamiltono Kovą 71-65).

A klasėje dauguma "iš svetur" atvykusiųjų komandų savo eilėse neturėjo geresnių žaidėjų (tas gana dažnai pasitaiko), todėl torontiečiai galėjo pergalėmis pasidžiaugti.

Rungtynėse dėl 3-čios vietos Chicagos Lituanica sunkiai (57-53) nugalėjo Chicagos Nerį. Po jų komandos išsirikiavo tokia tvarka — 5. Hamiltono Kovas, 6. Clevelando Žaibas, 7. New Yorko LAK.

B klasėje buvusiems čempionams — Cicero Ateičiai irgi pasirodžius be kelių geresnių žaidėjų, ji teuzėmė tik 4-ąją vietą (pralaimėjo prieš Aušrą 95-94). Detroito Kovas, Lituanica ir Londono Tauras užėmė likusias vietas.

Jaunių A klasėje pranašiausia buvo Detroito Kovo komanda, turi varžovus sumušė dideliu skirtumu. Baigminė komandų padėtis atrodė taip: 1. Detroito Kovas, 2. Hamiltono Kovas, 3. Lituanica, 4. Aušra, 5. Vytis, 6. Neris, 7. Žaibas.

Jaunių B klasės varžybose, kuriose rungtyniavo tik 4 komandos, nugalėtojo titulu pasipuošė Lituanica, baigmėje įveikusi Nerį 67-41. Jaunių C klasėje pasirodė tik 3 penketukai ir čia komandos išsirikiavo taip: 1. Žaibas, 2. Neris, 3. Hamiltono Kovas.

TINKLINIS IR STALO TENISAS

Tinklinyje vyravo tie patys klubai. Pas vyrus susitiko tradiciniai finalistai Chicagos Neris ir Bostono Grandis. Tik šį kartą laimė nusišypsojo bostoniečiams. Abi komandos pergyveno po vieną pralaimėjimą, tad papildomame sete geriau sekėsi Bostono atstovams, įveikusiems gerokai "praskiestą" Neris šešetuką. Tačiau Neris atsigriebė, laimėdama pirmąsias vietas mergaičių A ir B klasėse. Pas moteris, nedalyvaujant Chicagos Neriai, nugalėtojų titulą nusinešė kita Chicagos komanda — Žara. Antroje vietoje liko Grandis.

Stalo tenise daugumą pirmų vietų laimėjo ilgametis Lietuvos ir Sov. Sąjungos čempionas dr. Algimantas Saunoris, kuris dabar savo namais pasirinko Hamiltoną. Jis laimėjo vyrų vieneta, vyrų dvejetą (kartu su Z. Stanačiu) ir mišrų dvejetą (su V. Subatnikaitė). Mote-

rų vienete pirmąją išėjo Kanados mergaičių čempionė Daiva Kuper-skytė. Komandiniai laimėjo Hamiltono Kovas.

LEDO RITULYS IR ŠACHMATAI

Ledo ritulyje nebuvo tikėto atkaklumo, nes nepasirodė 1983 m. nugalėtojai — Montrealio komanda. Pirmą vietą užėmė Toronto II komanda. Po to sekė: Hamiltonas, Chicaga ir Toronto I.

Sachmatuose pirmąsias dvi vietas išsivežė New Yorko atstovai, kurie apgynė New Yorko garbę, nes kitų šakų komandos iš New Yorko visai nepasirodė arba pasiekė blogus rezultatus. Pirmuoju išėjo E. Staknys — 3 taškai. Nuo jo pustaškiu atsiliko A. Simonaitis. Trečiuoju liko J. Chrolavičius — 2 taškai.

FUTBOLAS CHICAGOJE

Chicagos Lituanicos futbolininkai pradėjo pirmenybių sezoną Metropolitan lygos aukščiausioje divizionoje. Pirmose rungtynėse sužaidė lygiomis (2-2) su Vilmette komanda, o antrose 1-1 su vokiečių Knickers vienuolike.

Prieš pirmenybių pradžią jie rungtyniavo JAV "Open" futbolo taurės Illinois valstijos finale su Croatan vienuolike. Reguliariam laikui pasibaigus lygiomis — 0-0, po praratesimo laimėjo varžovai 2-0.

VILNIAUS ŽALGIRIO FUTBOLININKAI

Vilniaus Žalgirio futbolo komanda, žaidžianti Sov. Sąjungos aukščiausioje lygoje, šiemet netaip gerai laikosi. Po 8 ratų, ji turėjo 1 pergalę, 5 lygiąsias ir 2 pralaimėjimus. Su 7 taškais Žalgiris lentelėje stovėjo 13-je vietoje iš 18 komandų. Kažin ar šiemet pasiseks Žalgiriui aukščiau pakilti, nes komanda vis nesiklijuoja, nemaža yra sužeistų, o, be to, daugumas varžovų — visoje Europoje žinomos komandos.

ŽAIDĖ LAIMĖTOJŲ KOMANDOJE

Vytas Šulaitis iš Cicero žaidė "Team Cicero" komandoje, kuri tapo Cicero Hockey League čempionais. Ši komanda reguliariuose lygos žaidimuose užėmė I vietą ir čia nepralaimėjo nė vienerių rungtynių. Tada ji kartu su kitomis komandomis rungtynėsi taip vadina-muose "playoff" žaidimuose. Ir čia ji išėjo nepralaimėjusi. Vėliausiose rungtynėse įveikusi savo stipriausią varžovą — "Team USA" 10-4.

Vytas yra šios komandos kapitonas-asistentas. Jis taip pat buvo pripažintas geriausiuoju visos lygos gynėju ir buvo apdovanotas Norris vardo trofėjum. Apie jo gerą žaidimą dažnai (kartais ir antraštėse) rašė Cicero-Berwyn Life laikraštis.

CHICAGO, ILL.

Kęstutis P. Bojevas, gerais pažymiais bebaigias aukštesniąją mokyklą Oak Forest, priklausąs tos mokyklos vokiečių kalbos klubui, Velykų atostogų laikotarpy buvo su klubu išvykęs į Vokietiją pasitobulinti vokiečių kalboje. Jis rudenį pradės studijuoti Illinois universitete Urbanoje. K. P. Bojevas yra žuvusio Vietname kpt. K. Bojevo ir D. Šantaraitės-Bojevienės vyriausias sūnus.

Ramūnas Vidziūnas, dirbąs didelėje Reed, Roberts, Inc., bendrovėje, kurios centras New Yorke, išrinktas pereitų metų "Metų tarnautoju" centriniam regione, apimančiam penkias vidurio Amerikos valstijas. Jam įteiktas pažymėjimas paties kompanijos prezidento, kuris buvo atvykęs iš New Yorko į Chicagą.

Ramūnas, nors daug dirba savo bendrovėje ir dažnai važinėja tikrindamas įvairias bendrovės įstaigas, dalyvavęs ir lietuviškoj veikloj, ypač daug dirbdamas su jūros skautais. Šiai vasarai paskirtas Rako stovyklos viršininku.

Jaunimo stovykla birželio 24-29 d. d.

Jauni lietuviai virš 18 metų kviečiami dalyvauti 1984 metų Lietuvių Jaunimo Stovykloje pavadintoje Jaunatviško gyvumo ir kūrybingumo manifestacija įvyks — nuo sekmadienio birželio 24 iki penktadienio birželio 29 — savaitę prieš 7-ąją Lietuvių Tautinių Šokių Šventę.

Programoje: Politika, Dainavimas, Lietuvių Kalba, Nauja lietuviška muzika, Sportas, Istorija, Mūsų jaunų muzikantų pasirodymai, Lietuviškas maistas, Tautinių Šokių grupių pasirošimas. Šokių Šventė įvyks Dainavos Stovyklavietėje, Manchester, Michigan, netoli Detroito, maždaug 3½ valandų kelionės į Clevelandą (į 7-ąją Tautinių Šokių Šventę)

Kaina: Maždaug JAV \$100.

Tolimesnė informacija:

PLJS Ryšių Centras

[312] 778-0777

Pranas Prancėvičius

[312] 776-2191

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 1138

ATIDARYTAS NAUJAS DANTŲ GYDymo CENTRAS

DR. DONATAS ALEKSANDRAVIČIUS, VEDEJAS

Metro Dental Service, P. C.

116-06 MYRTLE AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y. 11418

Prieinamos kainos, modernūs įrengimai, patogus privažiavimas Jamaica ir Myrtle Ave. autobusais, atidarytas kasdien vakarais ir šeštadieniais.

SKAMBINTI: [212] 441-0909

Susitarti dėl laiko ir patikrinti kainas

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y. 11418
Telefonas: Virginia 6-1800

Prisimename Juozą Ambraziejų mirusį prieš 25 metus

Atkelta iš 3 psl.

Juozas buvo vienas Lietuvių Tautinės Sandaros įsteigėjų. Priklausė Tėvynės Mylėtojų Draugijai ir veikė Susivienijime Lietuvių Amerikoje. Rašė: Naujienoms, Vienybei, Sandarai ir kitiems laikraščiams.

1929 m. jisai buvo pirmasis lietuvis agentas suorganizavęs ir palydėjęs ekskursiją į Klaipėdą.

Juozas Ambraziejus jau miręs prieš 25 metus, bet mes jį vis prisimename kaip lietuvišką švyturį, kuris niekad neužges, ypač tenai kur vyksta kova prieš ištautėjimą. Ir dabar, kartais man tenka eiti pro tą krautuvę, kurioje kadaise buvo jo įstaiga. Rodos, kad vėl matau "Dėdę", vėl girdžiu tą malonų jo balsą. "Labas . . . . Kaip galiu padėti?"

Juozas paliko gražią lietuvišką šeimą. Tris dukteris ir žentus, 7 anukus ir 3 proanūkius. Prisimenu kaip jisai savo draugams ir klientams rodydavo anūko fotografiją ir juokais tarė, kad Petrukas bus Lietuvos prezidentu . . . Dukros Birutė, Albina ir Genovaitė susituokė su čia gimusiais lietuviais vyrais. Tai buvo gražus pavyzdys Amerikos lietuviams.

Ambraziejų namuose visais laikais viešpatavo lietuviška nuotauka. Visada girdėdavosi lietuviškasis žodis, skambėjo lietuviškos dainos. Prisimename kaip apie fortepianą mes visi susirinę užtraukdavome "Ambraziejus — Geras Vyras!" Taip . . . Jisai buvo geras vyras, geras tėvas, o kas jo gyvenime svarbiausia, jisai buvo nepaprastas lietuvis. Dar kartą sudiev, Mylimasis Lietuvos Sūnau!"

Petras J. Vance

Mirė žurnalistas—rašytojas Juozas Pronskus

Veteranas žurnalistas Juozas Pronskus, gyvenęs Oakville — Winnipeg, Manitoba provincijoje, Kanadoje gegužės 19-osios vakare, kaip paprastai, nuėjo gult. Gegužės 20 d. dukters Mildos namuose rastas — miręs! . . . Nors sulaukė 91-erių metų, bet nei jis, nei šeima nenujautė artėjančios mirties.

Juozas Pronskus buvo vienas geriausių feljetonų rašytojų. Pasirašydavo Aklasmatė, Prošešanas ir kitokiais slapyvardžiais.

Lietuvoje žurnalistų buvo gerbiamas, o Amerikoje buvo Lietuvių žurnalistų garbės nariu.

J. Pronskus gimė 1893 m. kovo 20 d. Rumšaičių k., Ylakių vls., Mažeikių aps.

Barstyčiuose baigęs pradžios mokyklą, Žemaičių Kalvarijos klebono Jono Petrausko globojamas manė mokytis būti kunigu. Paruoštas 4 klasių egzaminams. Kunigu nenorėjo būti, tad Vilniuje ir Petrapily mokėsi farmacistu. 1920 m. išlaikė provizoriaus padėjėjo egzaminus.

Jam mokslas patiko. Vaistinėje atliekamu laiku vis studijavo. Juo daugiau skaitė, tuo daugiau norėjo pats rašyti.

Rašyti pradėjo 1912 m. Rygos Naujienose. Iš Plungės feljetonus siųsdavo ir į Vilniaus Darbo Balsą. Vėliau į Lietuvos Aidą. Buvo pakviestas dirbti Lietuvos Aido redakcijoje, Spaudos biure, Lietuvos

dienraščio, Šaulių S-gos Trimito, Lietuvos Žinių redakcijoje. Ten dirbdamas su Pronskum ir susipažinau. Nuo 1920 m. spalio 15 buvo Lietuvos steigiamojo Seimo narys (Socialistų liaudininkų demokratų ir valstiečių s-gos bloke).

1922 m. buvo pakviestas į Prūsų Lietuvių Balso redakciją. Tapo Klaipėdoje susidariusio Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto nariu ir dalyvavo Mažosios Lietuvos vadavimo darbe, buvo vienas Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos dalyvių. Ten susipažino su iš Bostono nuvykusiu Ivas-Ivaškevičium.

1925 m. grįžo į Kauną į Lietuvos Žinių redakciją, bet trumpam, gi 1927 m. vėl atvyko į JAV, Bostone

ir redagavo Sandaros savaitraštį kuriam tada nuolat ir aš bendradarbiauau.

1928 m. perėjo dirbti į Naujienu redakciją, bet vėl 1932 m. grįžo į Lietuvą ir vėl redagavo Lietuvos Žinias. Klaipėdoje — Lietuvos Keleivį, Vakarus—1939.

1944 dirbo Eltoje redaktoriaus ir vertėjo darba.

Pasitraukęs į Vakarus, bendradarbiavo įvairiuose lietuvių laikraščiuose Kanadoje ir Chicagoje. 1957 m. atsikėlęs į Chicago, vėl dirbo Naujienose.

Pamėgęs Lietuvos pajūrį, J. Pronskus išleido knygą apie Kuršių gamtą ir žmones. Vėliau parašė veikalą ir apie Kanadą — Šiaurė šaukia.

Naujienose spausdino daug straipsnių. Išvertė Rabindranath Tagorės dramas Audra ir Paštas, parašė Plukiavą, Arionų prisikėlimas.

Iš Chicagos J. Pronskus persikėlė į Manitobą, Kanadoje, gražiai leido senatvės dienas savo dukters Mildos priežiūroje. Vis dar svajodamas grįžti vėl į Chicago, bet pradėjo daugiau negalut, ir sulaukęs 91-erių metų mirė, pradėjęs gyvenimą 1873-iais kovo 20, baigė 1984-aisiais gegužės 20.

Tebūna lengva ilsėtis šaltojoj Kanadoj. Lietuvių tauta neteko gabaus plunksnos darbuotojo, lietuvių tautos švietėjo. Jonas Valaitis

Help Wanted

Earn \$400 to \$800 a week, work 2-3 hours daily processing mail from home. No experience necessary! No obligation! Send stamped envelope to: Melko, 4012 W. Cullom, Chicago, IL. 60641.

Vytautas Beleckas ir sūnus Jonas, sav. WINTER GARDEN SVETAINES, 1883 Madison St., Ridgewood, N. Y. 11227. Telef. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rąsies lietuviškas maistas prieinama kaina.

Sparčiai auganti 25 milijonų kapitalo

LIETUVIŲ FEDERALINĖ KREDITO UNIJA

KASA

Su skyriais New Yorke, St. Petersburg ir Čikagoje yra geriausia ir patogiausia bankinė įstaiga visiems lietuviams, nes savo taupytojams moka aukščiausius procentus.

- KASA už paprastas taupymo sąskaitas moka **9%**
[Effective annual yield 9.48%]
- Už IRA pensijos indėlius KASA šiuo metu moka **11%**
[Effective annual yield 11.5%]
- Už kitus sertifikatus KASA moka nuo 10% iki 11%
[Annual yield nuo 10.4% iki 11.5%]
- Visiems taupytojams KASA lengvomis sąlygomis suteikia visų rūšių paskolas ir mortgicijus.

— Kiekvieno asmens indėliai KASOJE valdžios apdrausti iki 100,000 dol. —

KASOS įstaiga New Yorke veikia savaitės dienomis nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro, o penktadieniais iki 6 val. ir šeštadieniais iki 5 val. vakaro.

KASOS adresas: 86-01 114th Street, Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: [212] 441-6799

WALSH & CASSESE

FUNERAL HOME, INC.

104-38 JAMAICA AVENUE

RICHMOND HILL, N. Y. 11418

212-849-2775

212-843-4620

OUR CHAPELS CAN ACCOMMODATE 200 PERSONS.

PARKING ON PREMISES.

J. MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MODERNI, VĖSINAMA KOPLYCIA

A. J. BALTON-BALTRŪNAS

LICENSED MANAGER AND NOTARY PUBLIC

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. STagg 2-5043

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

VIENYBĖ

Dail. Česlovas Janušas prie paveikslo, vaizduojančio kun. Ant. Račkausko tėviškę Platelių vals., Medininkų kaime. Paveikslą dailininkas padovanojo kun. Račkauskui, mininčiam 50 m. kunigystės sukaktį.

Kelionė laivu Karibų jūroje

SLA suorganizuotos kelionės 34 dalyviai praleido ištisą savaitę įvairiose Karibų jūrų salose.

Oras buvo nepaprastai gražus, tik šiltas, bet ir ne karštas. Norvegų laivas didelis, viso talpino daugiau 3,000 žmonių. Buvo progos keleiviams pasišildyti saulėje, pasigėrėti nuolat puošančiu šiltu vėjeliumi, misti sveiku maistu, klausyti ramios muzikos, gėrėtis, šokiais ir pokalbiais su keleiviais.

Ekskursijoje dalyvavo SLA Pildomosios Tarybos nariai. Kelionę suorganizavo Vlado Rasčiausko vadovaujama American Travel Service. Daugiausia rūpinosi SLA Iždo globėja Josephine Mileriūtė.

Iš Pittsburgho grupei vadovavo Povilas Dargis, SLA prezidentas, su žmona Gertrūda. Iš New Yorko dalyvavo SLA sekretorė Genovaitė Meiliūnienė ir E. Prekerienė.

Bostono grupei vadovavo Aleksandras Čaplikas. Iš Chicagos — Euphrozine Mikužiūtė su savo serim.

Laivas buvo sustojęs pietinėje Meksikoje, Jukatano pusiasalyje. Keleiviai išlipo Atlanto pakraštyje ir pasidžiaugė Jukatano gamta. Kas norėjo, galėjo nuvažiuoti į Cičenicą, kalnuose esančią seną Amerikos sostinę, iš kurios indėnai valdė visą Ameriką. Kalnuose iki šių dienų stovi prieš tūkstantį metų išmūryti stipriausi mūrai.

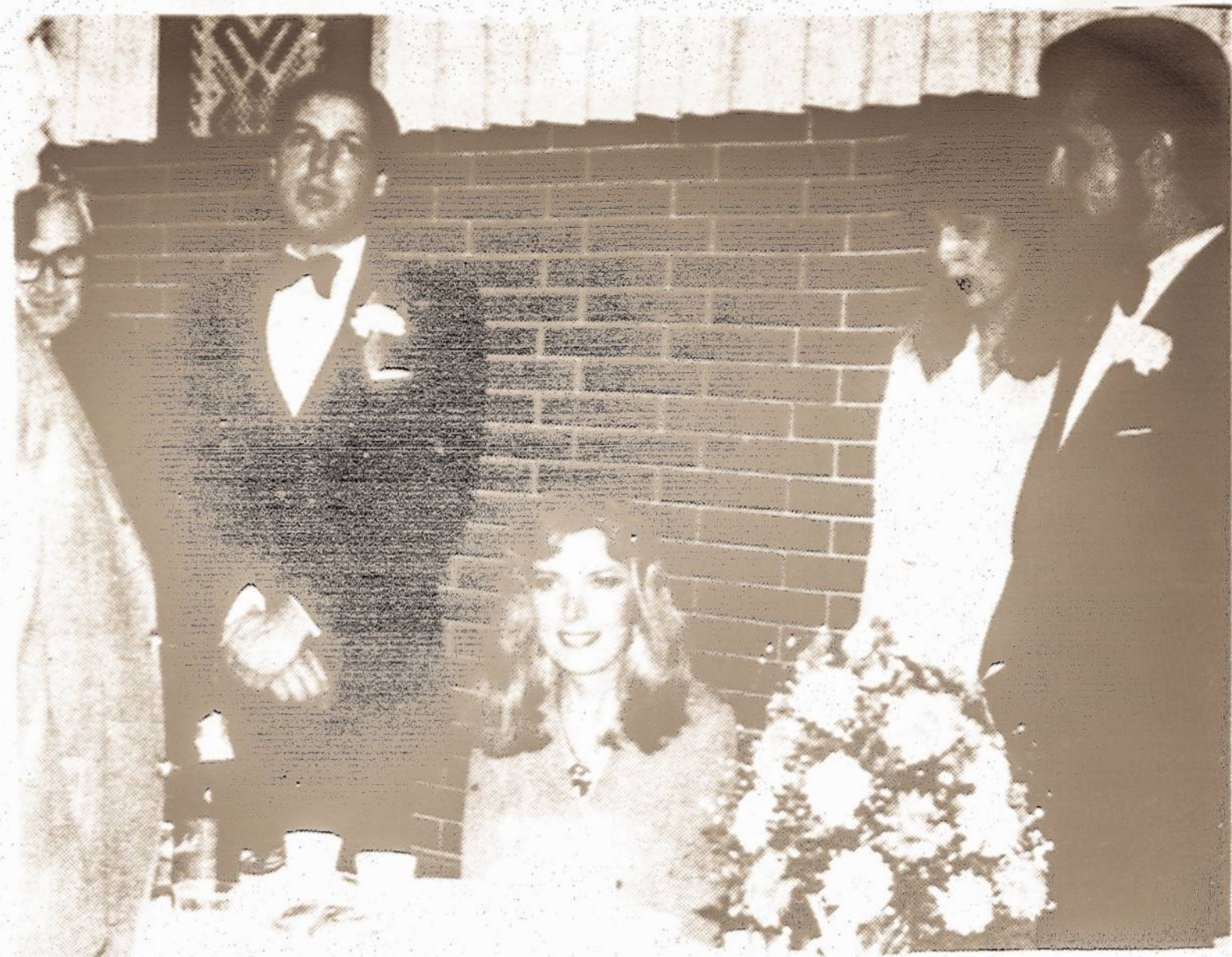
Buvo suorganizuotos ir ekskursijos automobiliais į Cičenicą likusius griuvėsius. Ten teko lipti aukštais laiptais.

Dalis ekskursantų vyko į Cičenicą, o kiti pasivažinėjo Jukatano pakraštyje.

Jukatane auga kava, ryžiai ir kiti tropikiniai augalai.

Vyresnio amžiaus ekskursininkai pailsėjo ramioje jūroje. Jie žadėjo ir ateinančiais metais ekskursijoje dalyvauti. Jaunesnieji turėjo progos padainuoti ir pašokti.

Dr. Vytautas P. Dargis, SLA daktaras kvotėjas su šeima, pasakojimais keleivius palinksmo.

Kai New Yorko "Harmonijos" kvartetas lankėsi ir koncertavo Clevelande, jo narė A. Butkutė atšventė savo gimtadienį. V. Bacevičiaus nuotr.

Iš Moterų Vienybės 50 metų sukakties minėjimo Kultūros židinyje: Gelės įteikiamos solistei Vitai Talandis. Šalia jos akompaniatorius William Smiddy, o jos dešinėje — aktorius Vitalis Žukauskas, atlikę meninę programą. Dešinėje — Moterų Vienybės pirm. Elena Andriūšienė.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Mečys Razgaitis gegužės 21 d. kartu su kitais lietuviais dalyvavo demonstracijose už Sacharovą prie TSRS misijos prie JT New Yorke. Jis ten pasakė kalbą, primindamas ir lietuvius, kurie taip pat kenčia nuo sovietų.

Aidis Zundė, visuomenininko ir profesoriaus Prano Zundės sūnus, gegužės 23 d. kartu su 942 kadetais baigė West Point karo akademiją. Graducijos iškilmėse dalyvavo JAV viceprezidentas George Bush ir pasakė kalbą. Aidis gerai pasižymėjo moksle. Besimokydamas West Pointe, jis savaitgaliais atvykdavo ir į Brooklyną, lankėsi Vienybėje, dalyvaudavo lietuvių parengimuose ir bendravo su jauniu.

Henrikas Miklas perrinktas vadovauti Great Necko LB apylinkės valdybai. Jis valdybai pirmininkauja jau per visus pastaruosius 25 metus. Vykd. vicepirmininku yra Vacys Butkys, inf. ir spaudos reikalams vicepirm. — Eufemija Cibienė, soc. reikalų vadovas Ignas Kazlauskas, org. reikalų vadovė Danutė Miklaitė, išd. Petras Povilaitis, jaunimo reik. vadovė Rasa Vilgelytė, sekr. Jonas Vilgalys, parengimų vicepirm. Vyt. Žukas. Revizijos komisijon išrinkti T. Jasaitis, P. Šalpelis, M. Tomkus, kandidatu — Vl. Biknevičius.

Zigmas Raulinaitis, Kario redaktorius, gegužės 14 d. pergyveno širdies operaciją. Šiuo metu jis jau sugrįžęs ir sveiksta namuose.

Linksmi nusiteikę SLA kelionės dalyviai, smagiai leidę laiką Karibų jūroje, čia matomi bendroje nuotraukoje po vieno pabendravimo laivo svetainėje. Pirmoje eilėje iš k. į d.: SLA Pildomosios Tarybos vadovybė: viceprezidentas Aleksandras Čaplikas,

sekretorė Genovaitė Meiliūnienė, prezidentas Povilas P. Dargis, išdininkė Eufrozina Mikužiūtė, Gertrūda Dargienė, daktaras kvotėjas dr. Vytautas Dargis ir išdo globėja Jozefina Mileriūtė.

Norwegian Caribbean Lines fotografo nuotrauka